JU MER VI GÖR TILLSAMMANS

Hjälpmedel i barnens miljö

Lösnummerpris 35 Kr
inkl 23,46% moms
Bestnr 2309 1983

NORDISKA NÄMNDEN FÖR

Handikappinstitutet

Innehållsförteckning

Förord

Denna publikation om hjälpmedel för handikappade barn har utarbetats av en projektgrupp under Nordiska nämnden för handikappfrågor, ett samarbetsorgan under Nordiska ministerrådet.

I projektgruppen har ingått
Ergoterapeut Karen Rygaard, Danmark
Föreståndare Erica Ottelin, Finland
Forsker Claus Thor Larsen, Norge
Barnhjälpmedelskonsulent Pia Winnberg, Sverige (projektledare och huvudförfattare)
Kanslichef Finn Petrén, Nordiska nämnden för handikappfrågor (projektansvarig)
Margareta Bergner Samuelsson har gjort samtliga illustrationer.

Publikationens titel "Ju mer vi gör tillsammans" med underrubriken "Hjälpmedel i barnens miljö" antyder förhoppningsvis att det inte är fråga om någon traditionell produktkatalog. Ambitionen har sålunda inte varit att ge en mer eller mindre fullständig bild av vilka produkter som finns på marknaden.

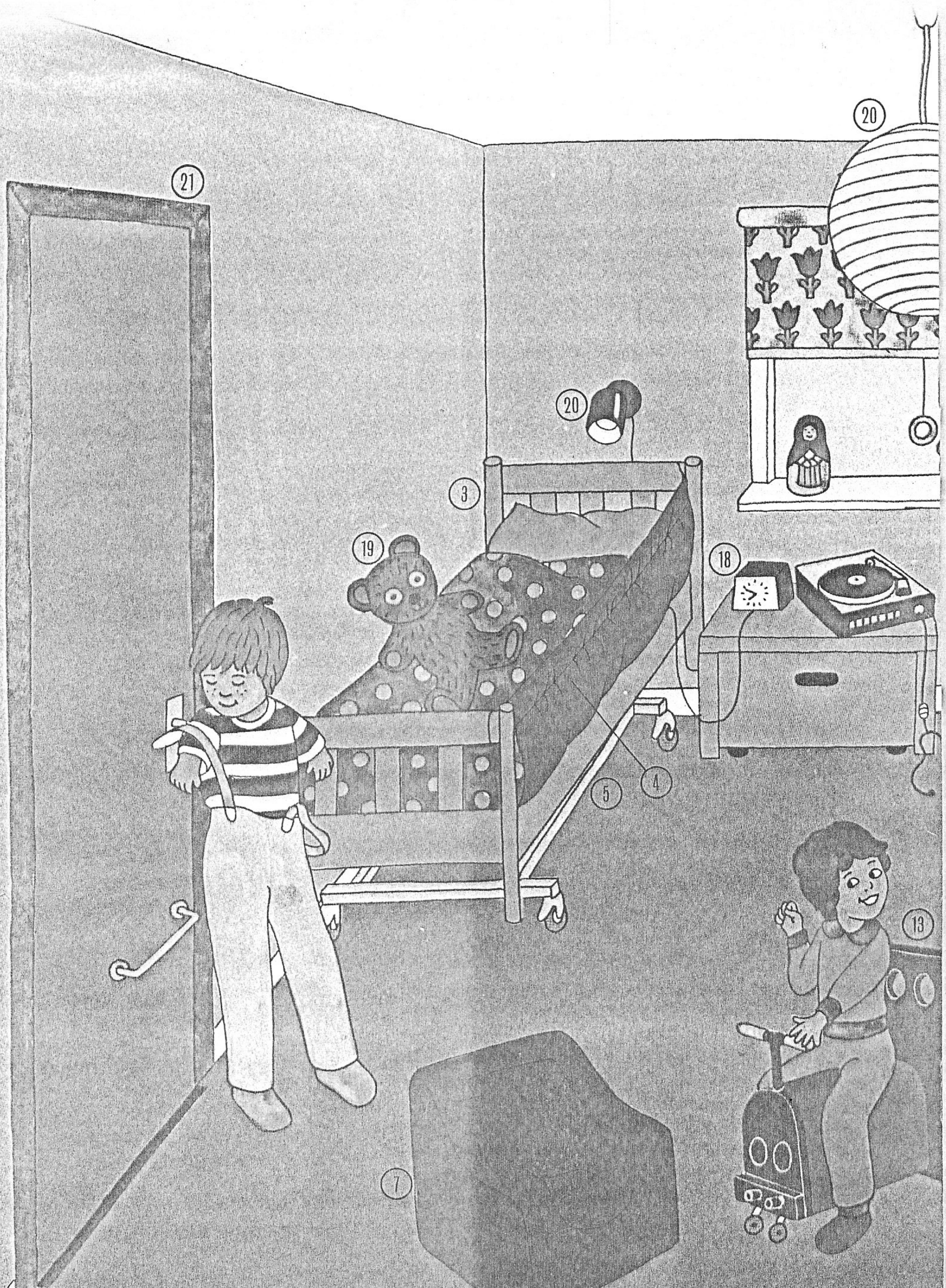
Vad vi velat göra är snarare en idéskrift, en publikation som kan fungera som en introduktion till området hjälpmedel för handikappade barn. En sådan introduktion kan behövas för bl a föräldrar, ordinatörer och annan personal inom barnhabiliteringen. Om skriften dessutom kan verka inspirerande på ordinatörer och produktutvecklare m fl, så är målet nått.

Skriften trycks samtidigt på eget språk i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Vissa smärre nationellt betingade anpassningar av den ursprungliga texten har därvid gjorts. I Sverige bekostas tryckningen av Handikappinstitutet.

NORDISKA NÄMNDEN FÖR HANDIKAPPFRÅGOR

Finn Petrén

Tryck: Strängnäs Tryckeri AB, 1983
Upplaga: 5.000 ex
Ansvarig utgivare: Sven Holmstedt

20
21
20
3
19
18
4
5
13
7

Barnkammaren

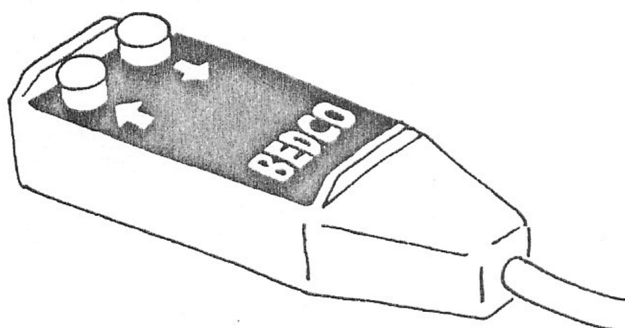
Sängen

Placeringen av sängen i rummet har stor betydelse, och varje barns speciella problem måste tas hänsyn till. Ett barn som har tendens att alltid vända sig åt höger, bör t ex ha sängen placerad så att all stimulans kommer från vänster. Härigenom minskar man risken för att det skall uppkomma felställningar i ryggrad och höfter (se bild).

De mindre barnen sover i allmänhet i vanliga **spjälsängar**[1]) som mycket sällan behöver anpassas. Det är lämpligt att placera någon typ av **stimulansmateriel**[2]) ovanför sängen så att barnet har något att titta och känna på, t ex dragblomman.

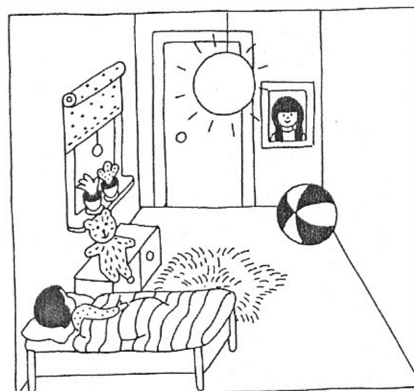
Juniorsängen[3]) kan ofta anpassas t ex genom att man sätter på gavlar av trä och sängsidor av **tyg**[4]) som hindrar barnet från att ramla ur. Tygskyddet är lätt att ta loss och ta med på resor, och det håller också sängkläderna på plats. Sängsidor i ett genomskinligt material, t ex plexiglas, har också visat sig vara användbart.

En elektrisk **lyftanordning**[5]) är ofta lämplig att sätta under juniorsängen. Om sängen är låg kan det vara besvärligt för mamma eller pappa att stå nedböjd då barnet behöver hjälp med av- och påklädning eller vid bäddning av sängen. Med en elektrisk lyftanordning kan sängen höjas för att ge rätt arbetshöjd och sänkas då barnet sover eller skall kliva i och ur sin säng. Vårdarens och barnets skilda krav är svåra att förena i en och samma säng, och möjligheten att höja och sänka sängen är därför viktig för båda.

Manöverdosa till sänglyft.

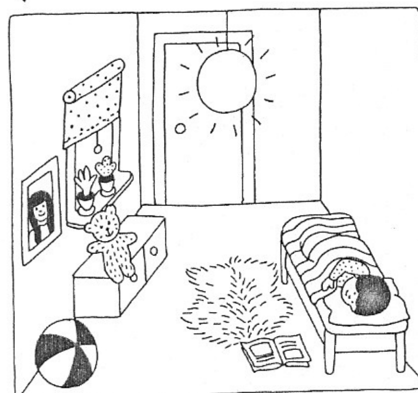
Ur Nancie Finnies bok Handling the Cerebral Palsied Child at Home.

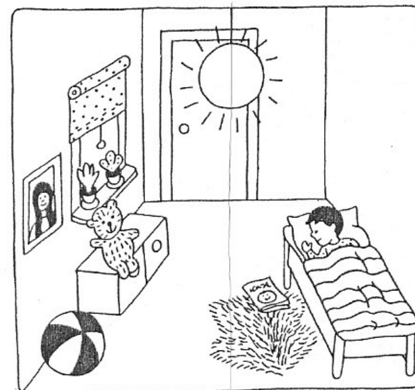

Alternativa lösningar till hur sängen kan placeras för ett barn som har en tendens att alltid vända sig åt höger.

Olämplig placering av sängen. All stimulans kommer från höger.

Siffermarkeringarna hänvisar till bilder med samma nummer.

Stolar och bord

Många rörelsehindrade barn kan inte sitta utan stöd utan är hänvisade till en sittmöbel. I barnkammaren kan det vara lämpligt med en stol, t ex **Corner seat**[6]), att sitta på när man klär av och på sig eller när man sitter och leker. För vissa barn är en specialtillverkad **skumplastfåtölj**[7]) det enda alternativet. Välj flamskyddat material, eller svårantändlig stoppning t ex kallskum.

Som arbetsstol passar ofta en enkel trästol med armstöd, t ex **Bräcke Östergårdstolen**[8]). Den kan anpassas till olika arbetshöjder på bord, bänkar m m genom att man byter klotsarna nedtill på stolsbenen. Även **arbetsbordet**[9]) kan vara höj- och sänkbart. En vinklad bordsskiva är ofta bra för t ex barn med synsvårigheter. De kommer då nära arbetet utan att sitta alltför framåtböjda. För en korrekt arbetsställning kan det vara nödvändigt att komplettera med en **fotpall**[10]).**En anslagstavla**[11]) bör placeras lågt så att barnet själv kan fästa sina meddelanden och dylikt. **Magneter** är användbara att fästa med om man har svårt med handmotoriken. (Kräver dock magnetiskt underlag)

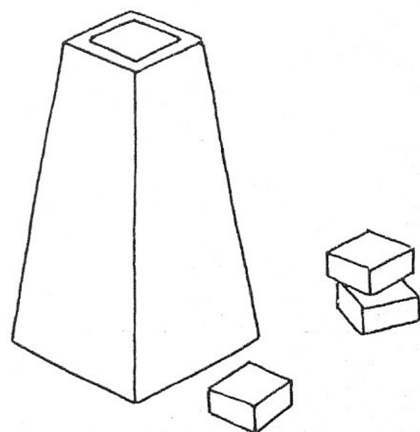
Träningshjälpmedel

Dessa börjar mer och mer att likna leksaker utan att för den skull förlora sina träningsegenskaper. Ofta anpassas vanliga leksaker för att rörelsehindrade barn skall kunna använda dem. Händiga föräldrar är ofta initiativtagare och idégivare till sådana anpassningar. Förslag som bör tas vara på till varje pris men som oftast är svåra att serietillverka. **Hästen på hjul**[12]) är ett exempel på detta. **Lekloket**[13]) är ett hjälpmedel som väl smälter in i barnens miljö och fungerar både som gånghjälpmedel och sittmöbel.

Träningshjälpmedel eller anpassade leksaker, vad är skillnaden? **Fortunaspelet**[14]) är försett med en fotcykelpump för att med lufttrycket skjuta iväg kulan. **Ringboken**[15]) är en hemmagjord idé som gör det lättare att bläddra. **Pennstället**[16]) består av ett träblock i vilket locken till tuschpennor försänkts. Pennorna står stadigt upp och ned då de ej används och är lätta att gripa då de behövs.

Tips:

Hängmatta av tyg eller nät kan vara bra för vissa barn att vila i.
Svängbart sängbord kan vara lämpligt, lättare att nå.
Sängklotsar eller förhöjningsklotsar kan användas som alternativ till höj- och sänkningsanordning om det t ex endast behövs till tippning eller för tillfälligt bruk, t ex på resor.

Sänggavlar som förhindrar att barnet ramlar ur. Sängen finns ofta i vanliga handeln.
Sovtäcke — sovpåse kan vara bra för barn som ofrivilligt sparkar av sig sängkläderna.
Formsydda lakan kan också vara bra, skrynklar sig inte så lätt och underlättar bäddning.
Herrhängslen kan användas att spänna fast sängkläderna så

Larmanordning kan installeras så att föräldrarna uppmärksammar när barnet vaknar eller behöver hjälp, t ex med en **Gewa vakt.**

Obs! Eventuella barnsäkerhetsdetaljer och bostadsanpassning beskrivs närmare under kapitlet "Tillgänglighet".

För hörselskadade eller döva barn

Ett sätt att utestänga störande ljud när barnet ser på TV eller lyssnar på radio eller grammofon är att använda **hörlurar**[17]). Den höga volymen som kan behövas stör då inte heller omgivningen. Lurarna är ofta försedda med en volymkontroll för vardera örat, så att ljudet kan anpassas om man inte har samma grad av hörselnedsättning på båda sidor. När man lyssnar med hörlurar används inte hörapparat. Det finns flera slag av **väckningsanordningar**[18]) men den vanligaste är vibratorn. Den kopplas till en väckarklocka med en sladd och läggs under madrassen/kudden eller fästs vid sängbenet. Vid väckningsdags börjar den vibrera så att barnet vaknar.

För talskadade barn

En leksak som används för att stimulera barn till att tala är en **nallebjörn**[19]) vars ögon lyser när barnet frambringar ett ljud.
Det finns flera typer av hjälpmedel som används för att påkalla uppmärksamhet. En **ljusindikator** eller en **larmanordning** (typ Gewa-vakt) kan vara av stor hjälp då barnet vill få kontakt med sina föräldrar eller någon annan i sin omgivning.

För synskadade eller blinda barn

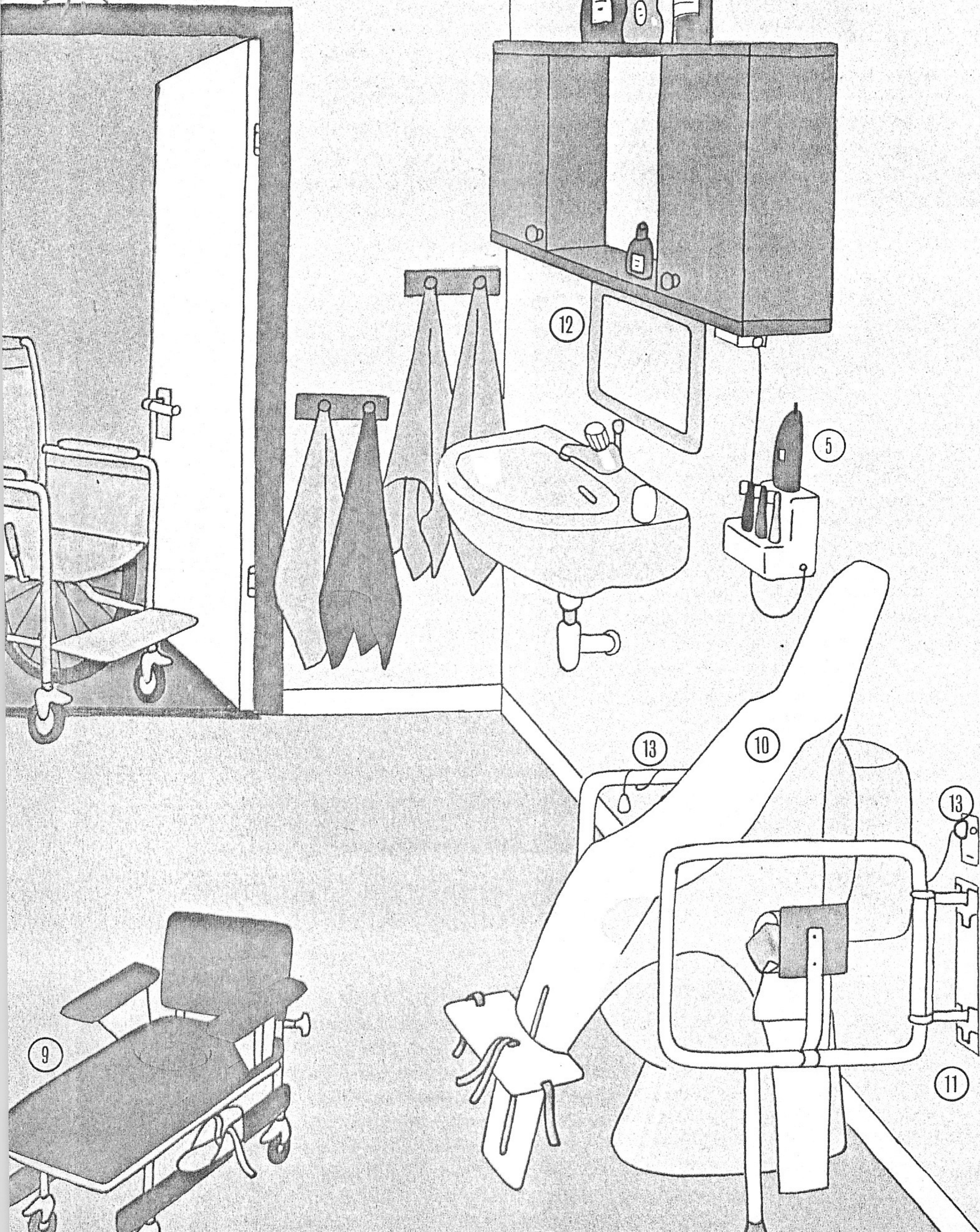
Arbetsljus[20]), är nödvändigt förutom god allmänbelysning. Arbetslampan bör vara ledad och kunna ställas in så att den inte skuggar eller bländar användaren.
Lysrör avger lite värme, varför de är att föredra. Ljusets färg och styrka anpassas individuellt.
Kontrastfärgmarkering[21]), goda färgkontraster är nödvändigt för att dörrar, skåp, säng etc ska skilja sig från väggar och golv.
Olika typer av **klockor** finns för att synskadade och blinda skall kunna avläsa tiden. Urtavlan har punktmarkering som anger visarens placering. Väckarklockor, typ klockradio där uret startar radion om morgonen, är mycket användbara.

Anteckningar

1
2
3
4
6
7
8

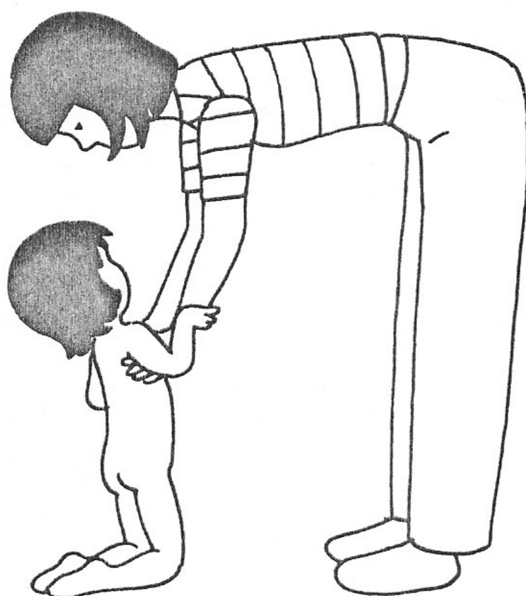
Badrummet — Toaletten

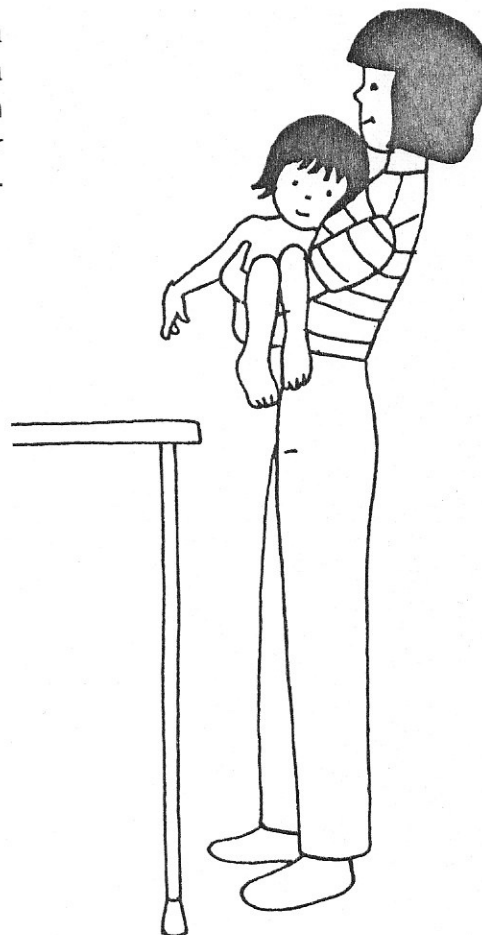
Badrum och toalettutrymme måste ofta anpassas. Varje barn kan behöva sin skräddarsydda variant.

Arbetsställningar

Rörelsehindrade barn behöver vanligen hjälp med den personliga hygienen, inte bara under en kort period då de är små utan ofta under hela sin uppväxttid. Det är därför nödvändigt att se till att den som hjälper barnet får en acceptabel arbetssituation. Föräldrar skulle behöva "byta ut sin rygg" efter några år p g a dåliga arbetsställningar inte minst vid hygiensituationen om inget åtgärdas.

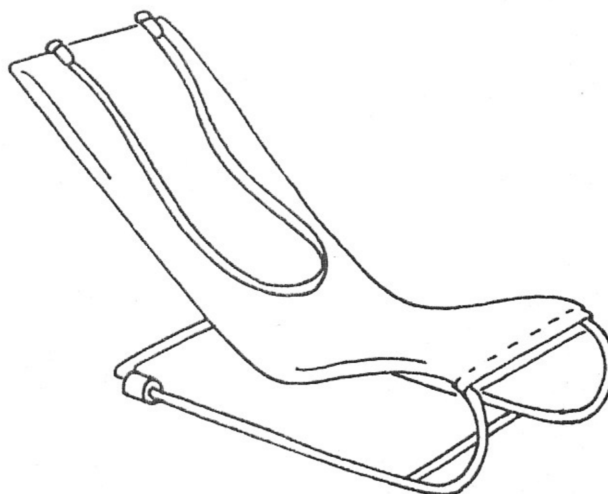
Lyft med raka ben och mycket stor belastning på ryggen bör undvikas. Mamman/vårdaren bör lyfta barnet tätt intill sig och med böjda knän.

Förhöjd arbetsbänk underlättar lyft och påfrestningar av vårdarens rygg/armar.

Badkaret

Hjälpmedel som nedfällbart **duschbord**[1]), **badkarsinsats**[2]) eller badstol samt **lyftanordning**[3]) kan vara nödvändigt till badkaret. Den vanliga **badkarsmattan** med sugfötter är alldeles utmärkt att ha i botten på badkaret. Den minskar risken för halkning och finns i extra långt utförande.

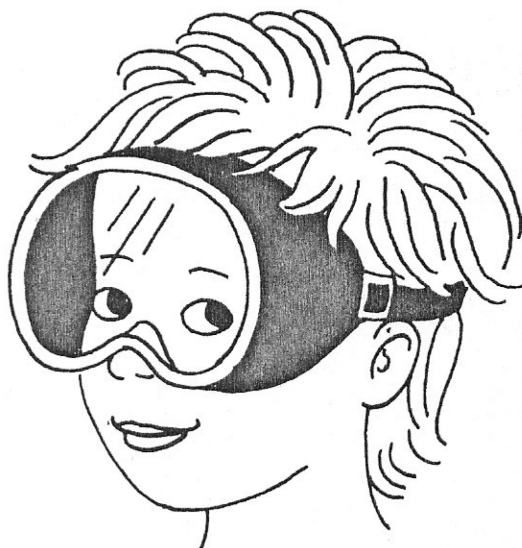

Engreppsblandare i stället för vanlig kran underlättar för dem som har begränsad räckvidd och nedsatt hand-armfunktion.

Termostatblandaren[4]) med skållningsskydd underlättar då barnet själv vill skruva av och på vattnet och minskar risken för brännskador.

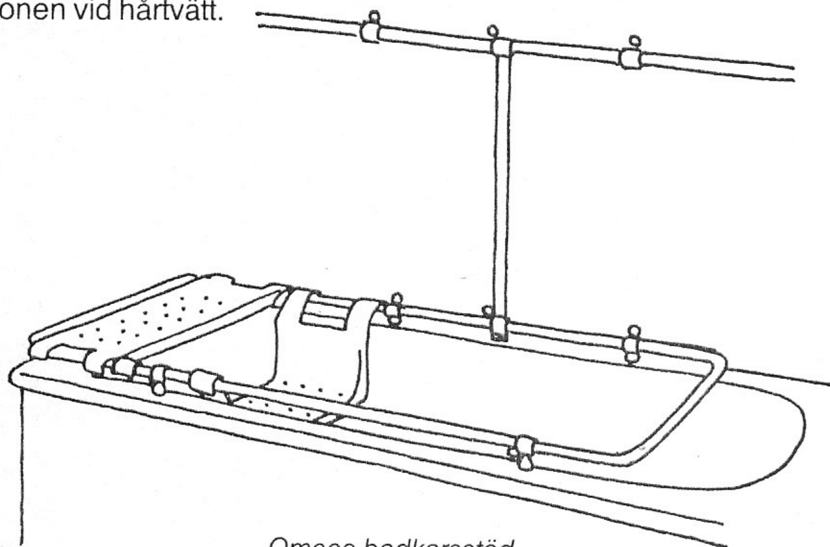

Schamponeringsskärm.

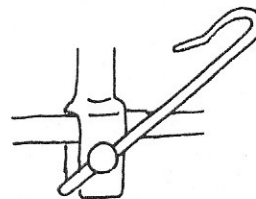

Cyklopöga.

Många små tips förenklar stunden i badrummet. **Cyklopöga** eller **schamponeringsskärm** förhindrar exempelvis att barnet får tvål i ögonen vid hårtvätt.

Omeco badkarsstöd.

Nyckel till Omeco badkarsstöd.

Badkarsstöd finns i många utföranden. Det går till och med att bygga upp i system för att få ett fungerande badkarshjälpmedel. Stålrör i olika modeller kan sättas ihop och på så sätt kanske onödiggöra en komplicerad ombyggnad. Man kan också "växa med" stöden då man med enkla medel kan bygga om beroende på var man behöver stöd. **En elektrisk tandborste**[5]) har visat sig vara användbar för både dem som har svårt att gripa och hålla om en tandborste och dem som har problem med munhygienen. Den elektriska tandborsten underlättar också för dem som inte orkar eller klarar att samordna de rörelser som krävs för borstningen. Ofta blir det också roligare, vilket kan öka motivationen för dem det

Tips:

Tvålpåse – en påse av exempelvis frotté som man kan stoppa tvålrester i. Lättare att gripa om än om tvålen.

Tvättlappsvante[6]) – lätt att trä på handen, lättare att använda än tvättlapp.

Skumbad – roligt att använda och "gömma" sig i. Bra vid kroppsuppfattningslekar i badet.

Badklots[7]) – **badtvål** som hänger i ett tjockt snöre. Lättare att gripa. Kan också träs på handleden och blir på så vis lättare att hålla i.

Badhandduk[8]) – av typ Poncho. Lätt att trä på över huvudet. Inte så stor risk att den halkar av om barnet rör sig mycket.

Badrumsdörren – bör kunna låsas upp från båda håll.

Toaletten

Specialanpassad pottstol[9]) eller **toalettstolsinsats**[10]) – det är frågan. Individuella behov måste vara avgörande. I många hem är badrummet litet och utrymmet får avgöra valet av hjälpmedel. De **stöd vid sidan om toaletten**[11]) som finns på marknaden är i allmänhet inte tillverkade i barnhöjd/-bredd utan måste specialanpassas för att kunna användas på ett tillfredsställande sätt. En detalj som man inte bör glömma är **sänkning av spegeln**[12]) så att barn och rullstolsbundna kan se sig själva i spegeln. En **signalanordning**[13]) vid toaletten kan vara bra om man vill kalla på hjälp.

Tips:

Toalettstolsinsats – förminskar sittringen, t ex Mothercare.

Standardpotta – Baby Björn och Brio har bra modeller, stadiga med stänkskydd framtill.

För talskadade barn

Att påkalla uppmärksamhet är ett återkommande problem för den talskadade. En **signalanordning**[13]) i toalettutrymmet är av stor nytta då man vill ha hjälp. De fungerar på olika sätt och ett av de vanligaste är en tryck-knappskontakt som är fäst i väggen eller på toalettstöden vid sidan av toalettstolen, lätt åtkomligt. Då barnet trycker på kontakten lyser en lampa utanför toalettutrymmet.

För synskadade barn eller blinda barn

För de flesta kan badrummet vara en farlig plats i hemmet, och den som inte kan värja sig för farorna råkar illa ut. Vatten på golvet ökar halkningsrisken. Det är därför viktigt att hålla golv och andra riskfyllda ytor, t ex badkarskanten, så halkfria som möjligt. Olika typer av **antihalkmaterial** kan användas. De finns i olika varianter t ex antihalkremsor, antihalkblommor, antihalkmattor m m. Även golvet kan behandlas med antihalkfärg som ger en knottrig yta.

Det varma vattnet i kranarna innebär skållningsrisk för alla barn. **Termostatblandare** underlättar även för de synskadade och blinda barnen då vattentemperaturen kan ställas in på en acceptabel temperatur. **Tvålpåse** samt **badklots** (se tips ovan) förebygger problem med att hålla tvålen när den glider ur handen.

Anteckningar

1
7
8

Kläder — Av- och påklädning

Kläder

Kläderna måste anpassas eller sys så att de både passar bra och är lätta att ta av och på. I vissa fall måste kläderna vara utformade så att de underlättar för föräldern/vårdaren som hjälper barnet på och av med klädesplaggen. Som exempel på detta kan nämnas en **jacka**[1]) med blixtlås utmed sidsömmarna på ärmarna. Den är lätt att ta av och på, inga trånga ärmhål att forcera, och det förenklar även då barnet ligger och kläs. Blixtlåset kan förses med nyckelring, så är det lättare för barnet att själv dra blixtlåset upp och ner.

En rullstolsanvändare har ofta problem med att hitta byxor med god passform. Baktill blir det lätt ett mellanrum mellan byxlinning och tröja och framtill skrynklar det sig och spänner. Några designers har gjort mönster till en byxa som är lämplig för den som sitter i rullstol. **Byxan**[2]) är skuren med extra hög linning bak och låg framtill. För barn som kryper kan det vara lämpligt att förstärka **byxknäna**[3]) med fickor som man kan stoppa skumgummi i. Då blir det dessutom litet mjukare att krypa.

Raglanskärning eller kimonoärm[4]) gör att de trånga ärmhålen blir ett minne blott. Halsringningen bör också vara vid och **omlottröjor**[5]) är smidiga att trä över huvudet.

Många knäppanordningar kan förenklas så att barnet själv kan klä sig, t ex med kardborreband i stället för knappar.

Vantar[6]) som är märkta med höger-vänster kan vara en hjälp då man tränar höger-vänsterbegreppen. Vantar av traditionell typ med en höger- och en vänstervante är lättare att sätta på sig än den modell där höger- och vänstervanten ser likadana ut.

Det är svårt att vara fräsch när man dreglar. Detta kan vara känsligt framförallt då barnen blir litet äldre. Då passar det inte så bra med haklapp. **Snusnäsduken**[7]) kan fungera i stället och är lätt att byta ut.

Använder man stödbandage eller skenor för benen är det inte lätt att få passform på kläderna. **En klänning eller ett förkläde**[8]) med lite vidd döljer de utstående kanterna.

Skor är ofta svåra att ta av och på, men vissa förenklingar hjälper. **Elastiska skoband, Fixlock,** eller **reglerbart spänne** på skorna underlättar för barn som inte kan knyta skosnören. Skorna kan även förses med **blixtlås**[9]) som komplement till knytning. Det underlättar av- och påtagning och man behåller möjligheten att reglera snörningen. **Fårskinnstofflor med kardborreknäppning** baktill är sköna för barn som har kalla fötter på grund av cirkula-

Reglerbart skospänne.

Det är viktigt att träning och teknik kombineras med klädval och hjälpmedel.

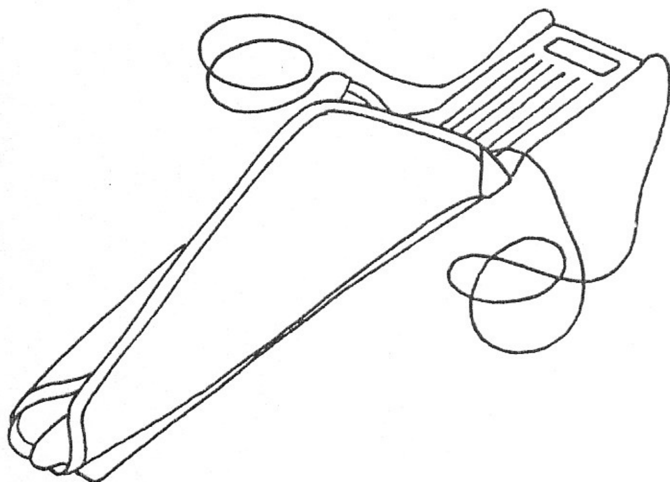
De mindre barnen behöver förträna med lekar och leksaker, t ex **av- och påklädningsdocka** med knäppanordningar i olika svårighetsgrad.

Markering för bak och fram underlättar mycket på detta stadium. Kläderna kan märkas på olika sätt. **Namnlappar** baktill i halsringningen på ytterkläderna, **olika färg** som **kontrast** på olika plagg. Det underlättar då barnen lär sig olika begrepp såsom ut-in, upp-ner, fram-bak, namnen på olika klädesplagg mm.

Av- och påklädning

Av- och påklädningshjälpmedel är i första hand gjorda för vuxna handikappade och det är endast några enstaka hjälpmedel som kan användas av barn och ungdomar.

Påklädningskrokar i olika utföranden finns men är inte alltid lätta att använda. De kan vara **monterade på en pinne**[10]) eller vara **väggfasta**[11]). Helst bör den väggfasta kunna ställas in på lämplig höjd. Även ett **dörrhandtag** kan fungera som av- och påklädningskrok (se bild Barnkammaren), ett tips värt att känna till på semesterresa eller liknande då man inte kan bära med sig all utrustning. En **strumppådragare** kan underlätta framför allt för ungdomarna. Modellen "strumpålätt" på bilden nedan har visat sig vara den lättaste att använda.

Strumpålätt.

Att sitta på golvet i ett hörn ger gott stöd då man klär på sig, och för somliga barn är det lämpligt att ligga på sidan då de klär sig eller får hjälp med detta. Liknande råd kan vara lika viktiga och ibland

Tips:
Ögla i ärmens mynning att fästa mot tummen så att inte ärmarna glider upp när man tar på barnet ytterplagg.
Åkpåse – nederdelen av dunpolarjacka.
Regncape till barnvagn av specialtyp finns som även kan användas till vanlig vagn och de mindre rullstolsmodellerna. Regncape till rullstol finns även i junior- och vuxenstorlek.
Overall för rörelsehindrade barn är under utveckling av Estelle Rosenlew i Helsingfors, Cre Design i Stockholm, utvecklar för närvarande 2 storlekar på overaller, den mindre marknadsförs av Livskvalitet HLO AB.

Obs! Mönster till kläder finns i boken "Sitt och stå". Den kan beställas från Riksförbundet för Rörelsehindrade barn och ungdomar, Stockholm. Se även litteraturförteckningen.

För hörselskadade barn

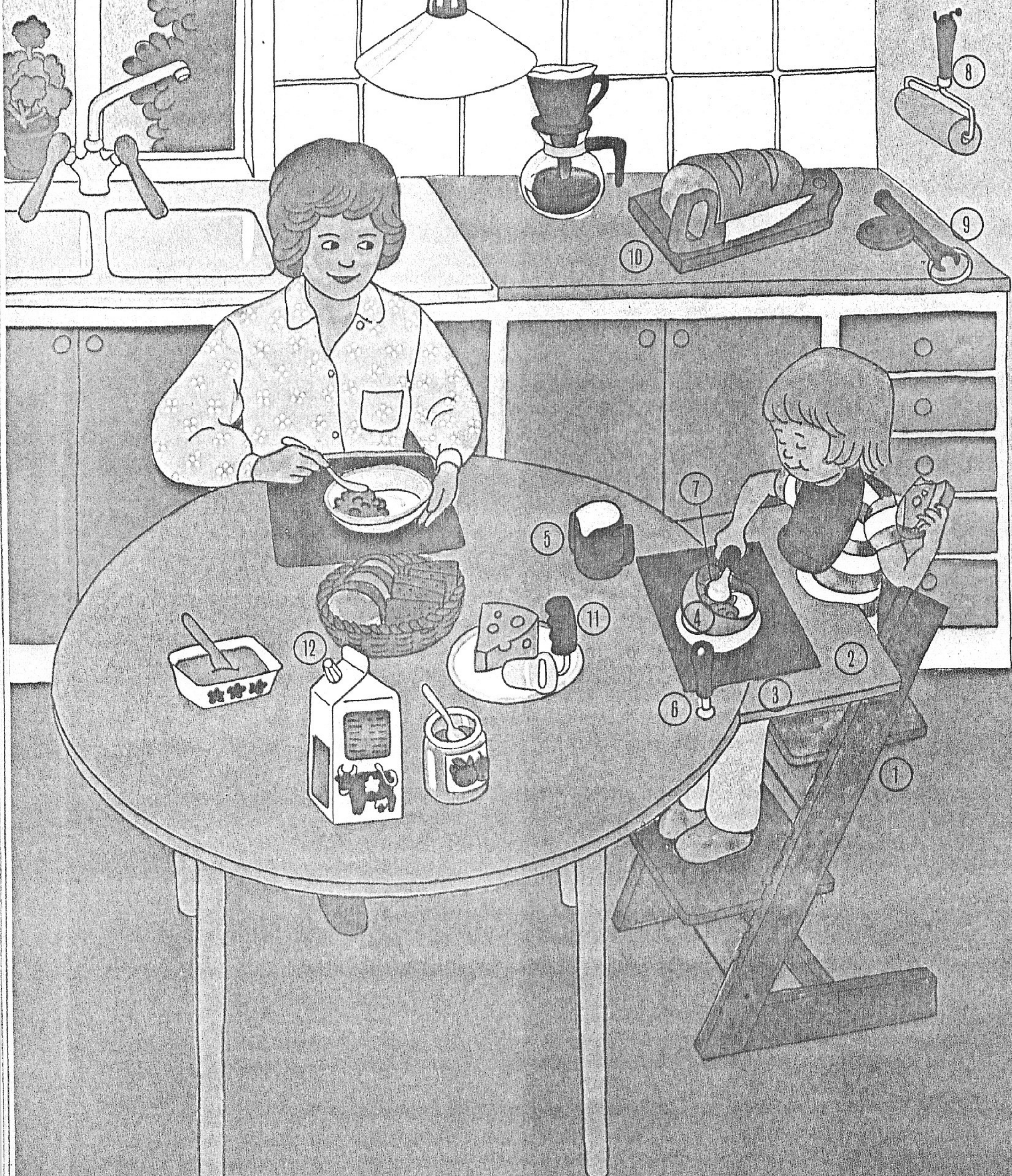
Den kroppsburna hörapparaten kan fästas i en sele men även sättas i en **ficka på kläderna**[12]). Ibland måste man sy på en speciell ficka för hörapparaten eller placera den i överdelen till en bikinibaddräkt, om det gäller flickor. Även en ficka till hörapparatens batterier kan behövas, gärna kamouflerad så att den inte syns alltför mycket.

För synskadade och blinda barn

En konsekvent ordning i hemmet underlättar mycket för det synskadade eller blinda barnet, allt blir så mycket lättare att hitta. Detta gäller inte minst förvaringen av kläderna i garderober och byrålådor.
Markering på kläderna, t ex fickor framtill, in- och utsidesmarkering, underlättar för den som inte ser. Färgmarkering med märken för 12 olika färger kan också sys på kläderna för att visa vilken färg plagget har.
Självpåträdande nålar och andra sybehör som förenklar för den som inte ser. (Se även kapitlet "Lek och hobby").
Det finns **symaskiner** som är speciellt anpassade till synskadades behov.

Anteckningar

Köket — Matplatsen

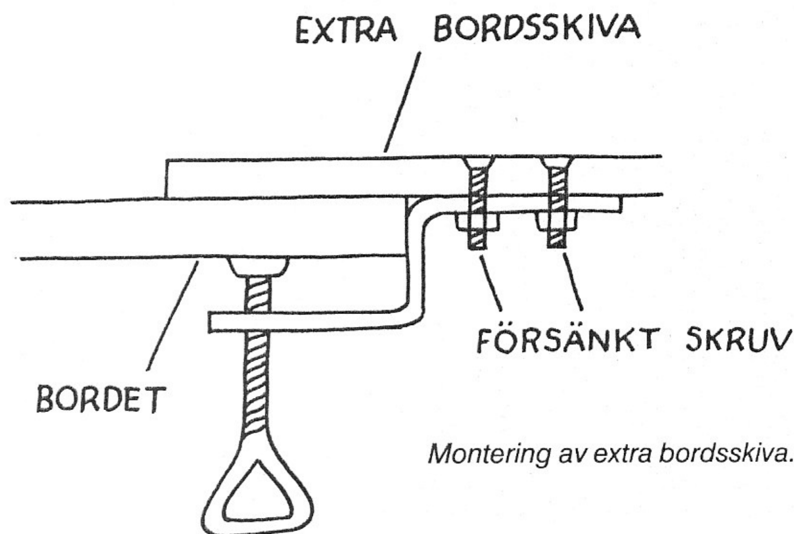

Matplatsen

I köket nämner vi först och främst matplatsen då det är ett viktigt led i barnets utveckling att kunna äta så självständigt som möjligt.

En korrekt sittställning är nödvändig för att barnet skall kunna använda sina armar och händer till att hantera bestick och glas. Barnet bör sitta så upprätt som möjligt då detta underlättar tugg- och sväljrörelser.

Tripp-Trapp-stolen[1]) har flyttbar sits och fotstöd som kan ställas in precis efter barnets behov. En **extra bordsskiva**[2]) som går tätt intill kroppen kan fungera som extra stöd för bål och armar. Skivan fästes på matbordet och är lätt avtagbar. Det är viktigt att barnet äter tillsammans med övriga familjen.

Montering av extra bordsskiva.

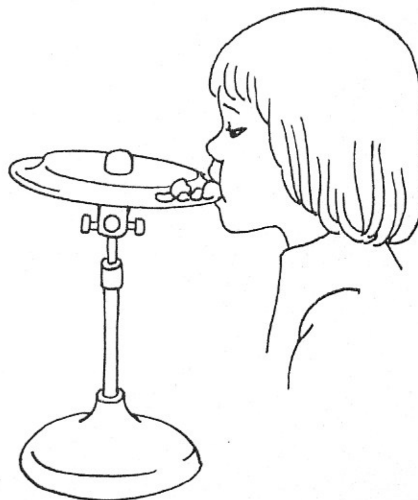
Äta och dricka

Antihalkunderlägg[3]) i avpassade bitar eller på metervara håller sakerna på plats. Barn med nedsatt arm- och handfunktion behöver ofta en hög kant på **tallriken**[4]). Om muggen är **utskuren i bakkanten**[5]) slipper barnet böja sig bakåt för att kunna dricka ur de sista dropparna och riskerar inte att förlora balansen.

Ett handtag i bordet[6]) att hålla sig i med ena handen kan vara ett nödvändigt stöd för vissa barn.

Skeden[7]) bör vara grund och inte alltför stor, gärna med tjockt handtag.

En roterande tallrik kan vara det enda hjälpmedlet för den som ej kan hantera bestick, utan måste äta med munnen direkt ur tallriken.

Köket

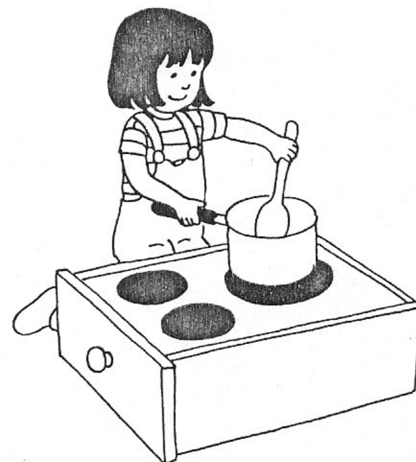
Under de första åren är barnsäkerhetsfrågorna de viktigaste. Detta beskrivs närmare i kapitlet ''Tillgänglighet''. När barnen blir äldre ställs andra krav, då ungdomarna vill laga till enklare mål själva,

Köksredskap

Många specialredskap underlättar och möjliggör vanliga köksaktiviteter. Hjälpmedlet kan t ex fungera som en stödjande hand för den som bara har en aktiv hand att använda. Som exempel kan nämnas **sugkopp** till skålar, **enhandsbakkavel**[8]) och **burköppnare**[9]). **Gustavsbergskniven**[10]) – en sågkniv med vinklat handtag – gör det möjligt för till och med den mycket svaga att skära t ex sitt bröd. **Vinklat handtag finns även på matbestick och osthyvel**[11]).
Kranöppnare kan också vara ett nyttigt redskap, se även kapitlet Hantering.

Tips:

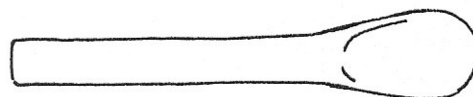
Bambino drickskål. Liten avlång skål med ena sidan formad till pip så att barnet kan dricka med hjälp av vårdare.
Vippmugg – muggen har avrundad tung botten, vilket gör att den inte tippar – två handtag.
Mugg Mothercare – med lock och pip – ett handtag.
Låtsasspis. De mindre barnen använder ofta köket som lekplats i närheten av föräldrarnas aktiviteter. Att vända upp och ned på en utdragslåda och måla på spisplattor så barnet har en låtsasspis är en populär åtgärd.

Upp- och nedvänd låda som spis.

I handeln finns många produkter som ofta lämpar sig bra även för handikappade barn.

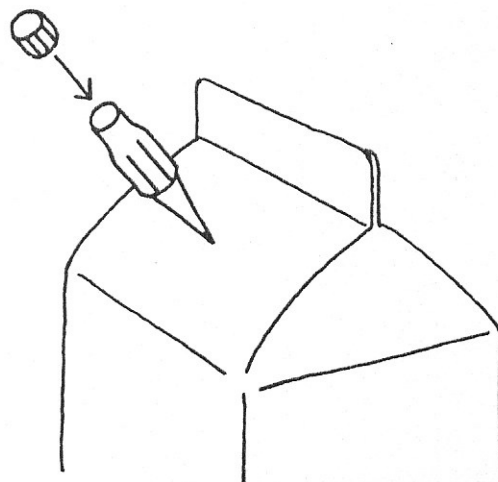
Vänjningssked i plast från Mothercare.

Varmhållningstallrik – Mothercare. Tallrikens undre del som fylls med varmt vatten håller maten varm.
Servis "Linje" – Gustavsberg. Tallrikarna har höga kanter, koppen ett stort handtag. Ornaminplast.
Sugrör kan klippas till av plastslang i olika dimensioner. Sugröret kan fästas i ett glas med hjälp av en gammaldags fickpennhållare.
Sugrör typ Mac Donalds är stora och tjocka och färgglada.
Ledade sugrör i plast finns i öppna handeln.
Hållare för mugg med sugrör. Finns i pappershandeln. Hållare till pennor. Se även kapitlet "Hantering".
Flaska med sugpip – motionsdrycksflaska – användbar på utflykter.
Sked med gummiöverdrag är skonsam mot tänderna. Amerikansk modell.
Pet-emot-kant kan sättas på vanlig tallrik.
Mjölkpaketöppnare[12]) – sticks i paketet. Har lock och underlättar för den som inte klarar att riva av öppningen.

Vänjningssked.

Olika handtag till bestick tas upp i kapitlet "Hantering".

Säkerhetsdetaljer i ett kök behandlas i kapitlet "Tillgänglighet".

Mjölkpaketöppnare.

För synskadade eller blinda barn

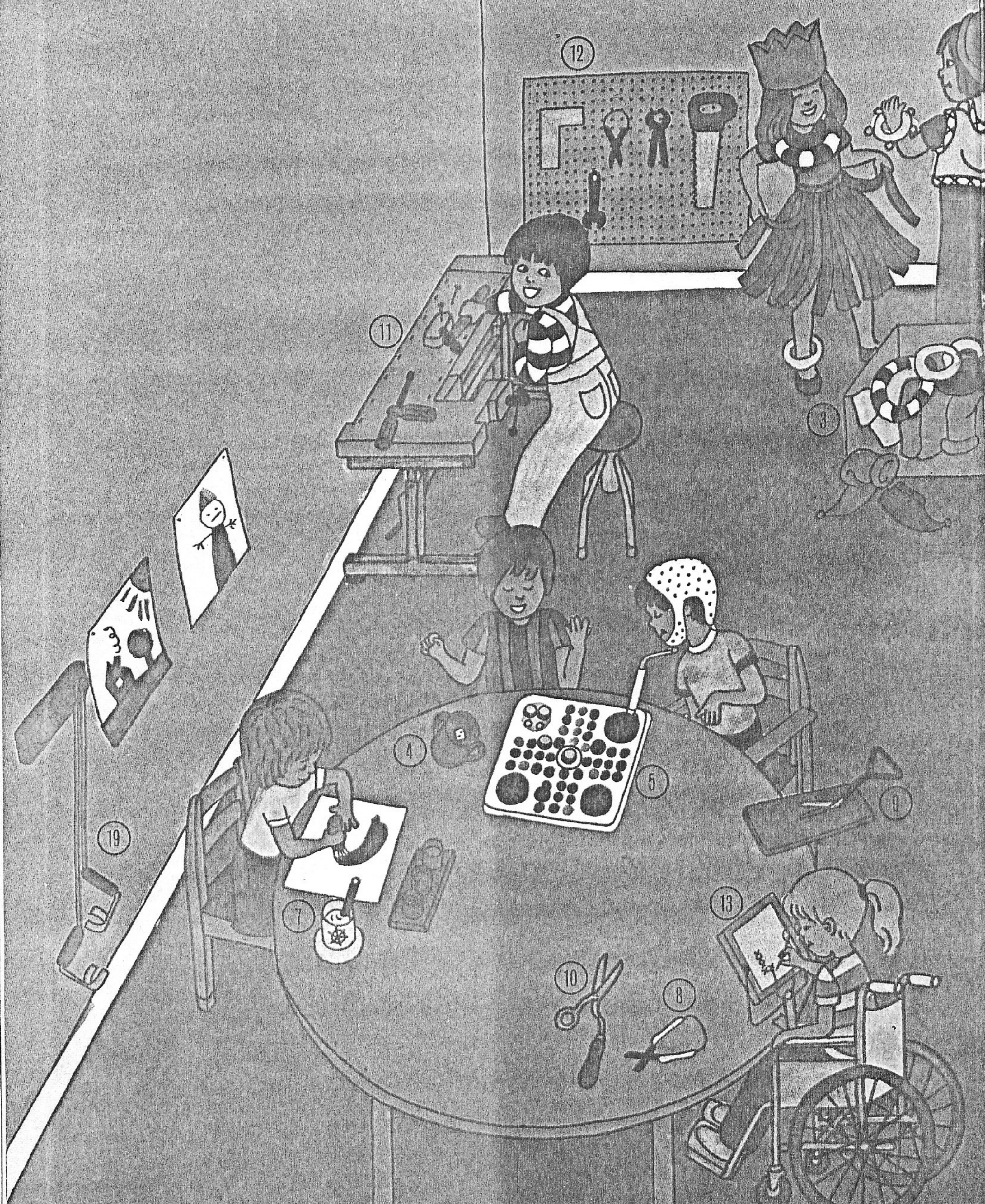
Matplatsen

En vit tallrik på en vit duk kan vara väldigt svår att se. **Kontrastfärger** kan underlätta på många sätt.
Antihalkduk att lägga under tallriken håller den på plats. **Tallrik med lodrät kant** minskar risken för att maten skyfflas utanför då barnet lär sig att äta. Det är mycket vanligt att man använder en **mugg med tung botten** för små barn. Blinda eller synsvaga barn har också god nytta av en mugg som inte välter om man råkar stöta till den.

Köket — köksredskap

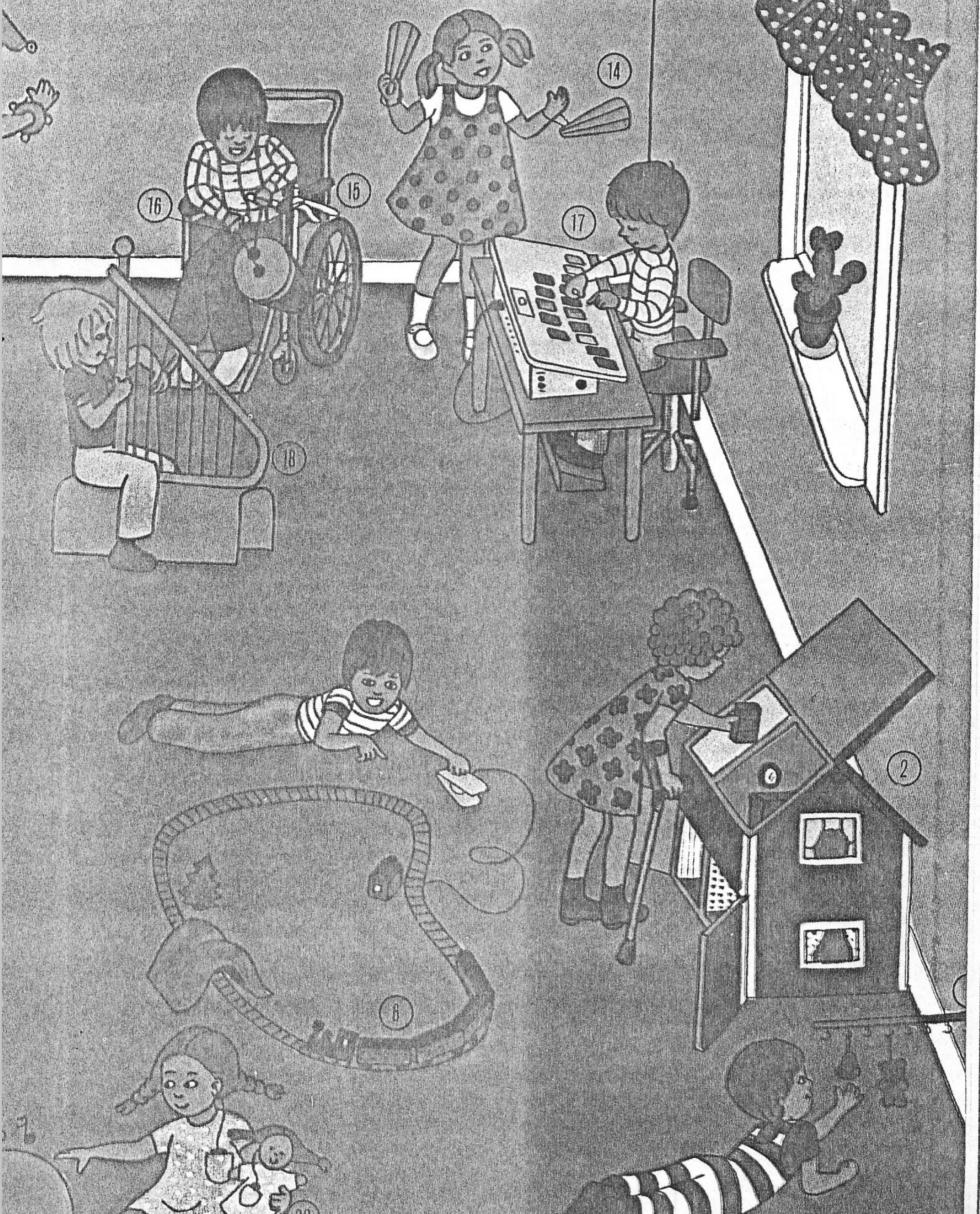
God ordning måste hållas om de synsvaga skall kunna hitta i sin omgivning och detta gäller inte minst i ett kök. Burkar och flaskor m m kan **märkas med blindskrift** så att man vet vad de innehåller. Många köksredskap som finns i den öppna handeln är lämpliga att använda. **Markering på våg, tidur** m m kan göras med hjälp av punktskrift på t ex dymotape. Hjälpmedel som **varslar** genom att avge en **signal** då t ex vattnet kokar finns att få och kan vara mycket användbara.
En **lökhållare** underlättar då man behöver **skära skivor.** De säljs i de flesta affärer.
Skärhjälpen från Gustavsberg håller bröd och annat på plats då man skall lära sig att skära med vass brödkniv.

Anteckningar

12
11
3
4
5
9
19
7
13
10
8

Lek och hobby

Lek och spel

Barn med rörelsehinder är ofta hänvisade till innelek då deras förmåga att röra sig utomhus är begränsad. Detta är framförallt påtagligt vintertid, då snön kan vara ett stort ''rörelsehinder''. Med tanke på detta ställs kraven på lekaktiviteter inomhus ännu högre.

Finns ett lekotek i kommunen bör man ta kontakt med dem och diskutera barnets behov av lek och leksaker. Lekoteket lånar ut leksaker och ger råd och information om träning.

Åtskilliga fina leksaker har tillverkats av föräldrar med stor fantasi och skaparförmåga. Stimulansmaterielhängaren, t ex **Svajhängrik**[1]), är exempel på detta. De är lekmaterial som stimulerar de olika sinnena och lockar barnet att röra vid de hängande sakerna.

Även **dockspisen och dockskåpet**[2]) är hemmagjorda. Det är förresten påfallande i hur hög grad lämpliga leksaker saknas i öppna handeln som passar just dessa barns behov.

Utklädningskläderna[3]) är utvecklade för barn med handikapp men lika roliga och användbara för andra barn. Bjällror på ''Alladinskorna'' och armringar stimulerar kroppsmedvetandet och hörseln och ryggsäcksvästen är bra när man lär sig ''bak'' och ''fram'' begreppen.

Rullstolsbundna barn sitter ofta vid ett bord när de leker, varför bordsaktiviteter dominerar bland tillgängligt material. Tärningsspel är populära och specialtärningar finns i olika utföranden. Man kan också lägga en vanlig **tärning i en barnplastmugg**[4]) med lock (genomskinligt) och tung botten samt två handtag). Den är lätt att gripa, välter inte och går ej heller sönder om den tappas.

Magnetiska spel[5]), t ex Fia, kan med lätthet anpassas så att de går att använda med hjälp av hak-, pann- eller munpinne. **Förstorade grepp** på spelpjäser gör det möjligt att använda alla spel som familjen eller kamraterna vill spela.

Det är inte alltid specialleksaker som behövs, ofta kan vanliga leksaker anpassas så att alla kan delta i leken. **Manöverkontakter till elektriskt tåg**[6]) lämpar sig väl för anpassning. Den rörelsehindrade kamraten kan då manövrera start och stopp av tåg, vagnar, bomnedfällning osv. Det stimulerar verkligen till gruppsamvaro som är ett viktigt led i barnets utveckling.

Hobby

Inom hobbyverksamheten måste verktygen ofta anpassas med extra handtag eller stöd av olika slag. Se även kapitlet ''Hantering''.

Skeppsmuggen[7]) är en hållare med sugfot, användbar att sätta [illegible] när man målar eftersom den står still.

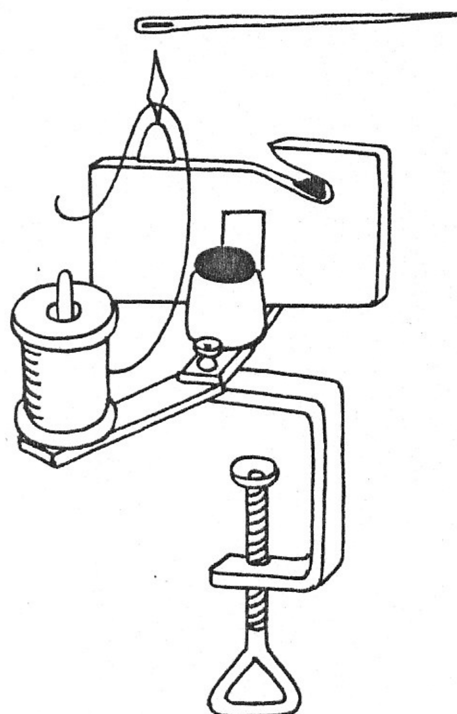
Den **trubbiga barnsaxen**[8]) med fjädrande handtag är ovärderlig för den som har svårt att hålla en vanlig sax. Saxar i specialmodell finns i ytterligare utföranden, t ex **tygsax med handtag**[9]) och **bordssax med helhandsgrepp**[10]), **vänstersax**.

På en **höj- och sänkbar hyvelbänk**[11]) finns det möjlighet för barn i olika åldrar, med eller utan rullstol, att snickra efter bästa förmåga. Värt att tänka på då hobbylokaler inreds.

Skruvmejsel och andra verktyg, t ex sandpappersklotsar, förses med olika **specialhandtag** för att lättare kunna hanteras med en hand eller med tvåhandsgrepp. Verktygen hängs lämpligen upp på en åskådlig **håltavla**[12]). Se även kapitlet "Hantering".

Syramen för enhandsmanövrering[13]) är en genialisk uppfinning. Den är bra också för synsvaga. Då ramen vänds från ena till andra sidan kan tygets fram- och baksida nås på ett enkelt sätt.

Att trä tråd på en nål är för många ett nära nog omöjligt problem, som kan lösas genom att man använder en **nålpåträdare** som fästes i bordsskivan.
Vissa **symaskiner** finns anpassade för rörelsehindrade.

Nålpåträdare.

Blocktryck/schablontryck är också omtyckta hobbyaktiviteter som intensifieras när det blir aktuellt för julkort eller ett nytt emblem på en t-shirt t ex.
Blocktrycksstämpeln är lätt att anpassa med olika **greppvänliga handtag.** Dessa beskrivs närmare under kapitlet "Hantering".

Musikinstrument

Det är inte ovanligt att musikinstrument förses med olika grepp och dylikt för att de skall kunna hanteras av barn med nedsatt rörelseförmåga. **Maracas**[14]) kan förses med handrem, och **bjällerband** som fästs runt handleden används ofta som rytmikinstrument för barn med svårigheter att gripa.

Instrumenten behöver ofta fixeras eller stabiliseras med någon anordning, t ex **hållare för trummor**[15]), Melodica blåsinstrument och flöjt, **Trumpinnar med specialhandgrepp**[16]), tangentbord till elorgel och "touch a tone" **elektroniskt piano**[17]) är anpassade för att musikanterna skall klara av dem.

Musikbåten[18]) är ett lek- och musikmaterial för de mindre barnen som också erbjuder en lämplig sittställning.

Tips:

Tvättsvamp kan användas i stället för pensel vid målning med vattenfärger.
Schablonpensel – tjockt handtag med rak borst.
Klisterstift – klister i stiftform med tjockt handtag.
Resårnål – försedd med kula i stället för spets och med stort öga.

Undervisningsnål – extra stor och tjock nål.
Hållare till kamera – att fästas på rullstol.
Kettelringe – dansk idé – vävning på cykelhjul.
Verktygen kan hängas på en utställningsvägg på hjul. Då kan barnen själva hämta och sätta tillbaka dem på plats.
Geringslåda håller sågen stadigt under sågning.
"Den tredje handen" – skruvstycke på kulled.
Leksaksbåge – att sättas på rullstolsbord eller annat bord. Leksaker kan hängas på bågen så att barnet lättare skall kunna se, känna på och ta i leksakerna.
Hopprep för extremitetsskadade barn, specialhandtag[19]).

ADL-tält – tygstycke som träs över ett bord. Fönster och dörr har olika knäppanordningar att öppna med. Utmärkt att leka "koja" i.
Tunga djur – står stilla då man knuffar till dem.
Bord för vattenlek – gör det möjligt för rullstolsbundna att komma tätt intill.
Magnetiska spelkort och korthållare. Korten står upprätt i ett ställ om man ej kan hålla i dem.
Dominospel. Brickorna är försedda med aktuella vardagliga saker, t ex knappar, nycklar, pennor, kapsyler. För sensomotorisk träning.
Anpassning av **manöverkontakter** är även lämpligt för diabildsprojektor, vilket kan vara av intresse för de litet större barnen.

För hörselskadade eller döva barn

Barn tycker ofta om att känna igen sig själva i en docka. Det hjälper till att stärka deras identitetsuppfattning, vilket är speciellt viktigt för handikappade barn som ofta upplever sig som annorlunda än alla andra. För barn med hörapparat finns en **docka**[20]) som har en liten modell av en kroppsburen apparat nedstoppad i en ficka. Dockan är av tyg och hörapparaten av trä med ett snöre som sladd.

För synskadade eller blinda barn

Lek

Leken är viktig för alla barn och är nödvändig för att barnet skall utvecklas tillfredsställande. Detta gäller i hög grad även för synskadade barn, med den skillnaden att dessa barn är mer beroende av att andra hjälper till och underlättar så att barnet får optimal möjlighet att utvecklas genom leken. Denna hjälp bör starta tidigt så att barnet inte blir passivt.
Barnet måste lära sig att gripa om saker, använda båda händerna samtidigt och samordna rörelserna, vilket är svårt då man inte ser sina händer. **Bollar**[21]) i olika storlekar, med eller utan ljud, med fördjupningar i, eller mjuka med skumplast och klädda i frotté, är bra att börja med. En ljudboll kan tillverkas enkelt, genom att man knyter en plastpåse runt en boll. För svagsynta barn är färger och goda kontraster viktiga. **Stimulansmateriel** att hänga över sängen, vagnen eller inom gripbart avstånd där barnet befinner sig är frestande att slå på, sträcka sig efter och känna på. Dessa leksaker stimulerar barnet till att använda sina händer. Se även kap "Barnkammare".
Ryska dockan och liknande leksaker lär barnen att använda båda

Hammarmosaik tilltalar de litet större synsvaga barnen. Här använder man en trähammare och småspik för att slå i träbitar i olika färger och former till fantasirika mönster.

Böcker för synskadade småbarn finns som lekunderlag med starkt kontrasterande färger och taktila element. Även i öppna handeln finns en del bra böcker med stor skrift.

(Idé: Lea Hyvärinen, Finland)

Många spel finns anpassade så att de passar för den som inte ser, t ex **Lottospel** med olika ytstruktur (tyg, sandpapper m m), **Fiaspel** med spelpjäser som är lätta att identifiera med känseln och en spelplan som har hål i stället för färgade prickar. **Tolvkantig tärning** med olika ytstrukturer gör att man kan känna vilket nummer den stannat på.

Teckningsplatta – Man tecknar med en vanlig kulspetspenna på ett speciellt plastark med en gummiplatta som underlag. Teckningen blir då i relief.

Hobby

De flesta aktiviteter går att anpassa för barnen och ungdomarna, men ofta behövs lite hjälp av en vuxen person. En **syram** kan användas vid sömnad, då arbetet är spänt på ramen och underlättar för den som behöver en hand att orientera sig med. Det finns även en **självpåträdande nål,** men mer vanligt är det med **nålpåträdare** som finns i flera modeller. **Symaskin för synskadade,** stickning, mattknytning och vävning är också bra aktiviteter för synsvaga.

Många ungdomar med synsvårigheter ägnar sig åt **radioamatörverksamhet** och kan på det sättet få kontakt med andra både inom det egna landet och utomlands.

En del har som hobby att **spela in** fågelläten **på band.** Utrustningen för detta behöver inte bli speciellt kostsam.

Olika **samlarhobbies** förekommer, t ex frimärken och mynt, och här kan **förstoringsapparater** av olika slag vara till god hjälp.

Musikinstrument

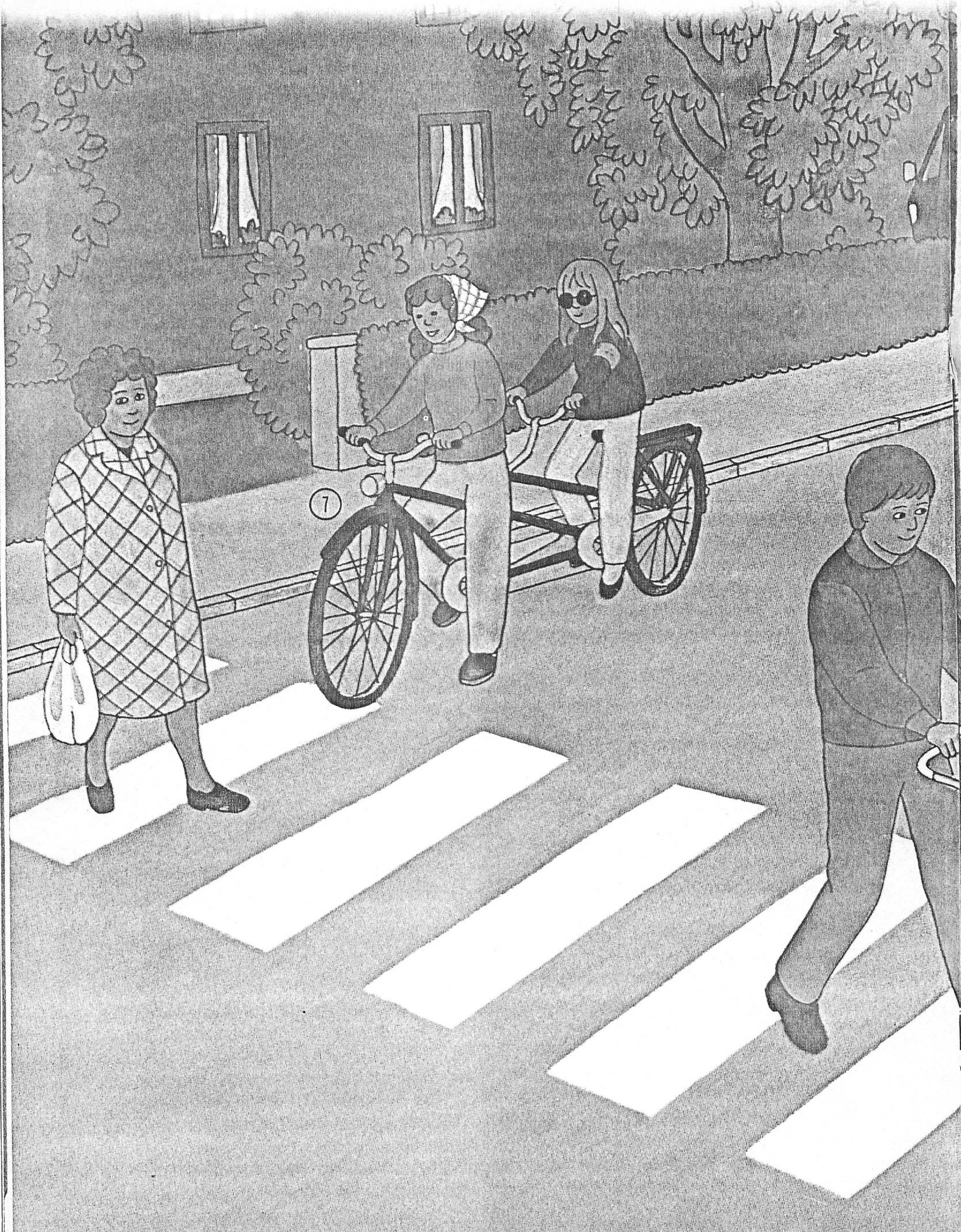
För synskadade är musik ofta av stor betydelse då de är tvungna att skaffa sig upplevelser genom andra sinnen där hörseln kanske är det viktigaste. De mindre barnen har störst glädje av samma rytm- och slaginstrument som seende barn. Musiken ger förutom glädje också upphov till fysisk aktivitet. Barnet stimuleras att sjunga, dansa, hoppa eller slå rytmer.

Cittra har visat sig vara ett bra instrument för synskadade barn redan från ca 7-årsåldern, **elektrisk orgel** likaså.

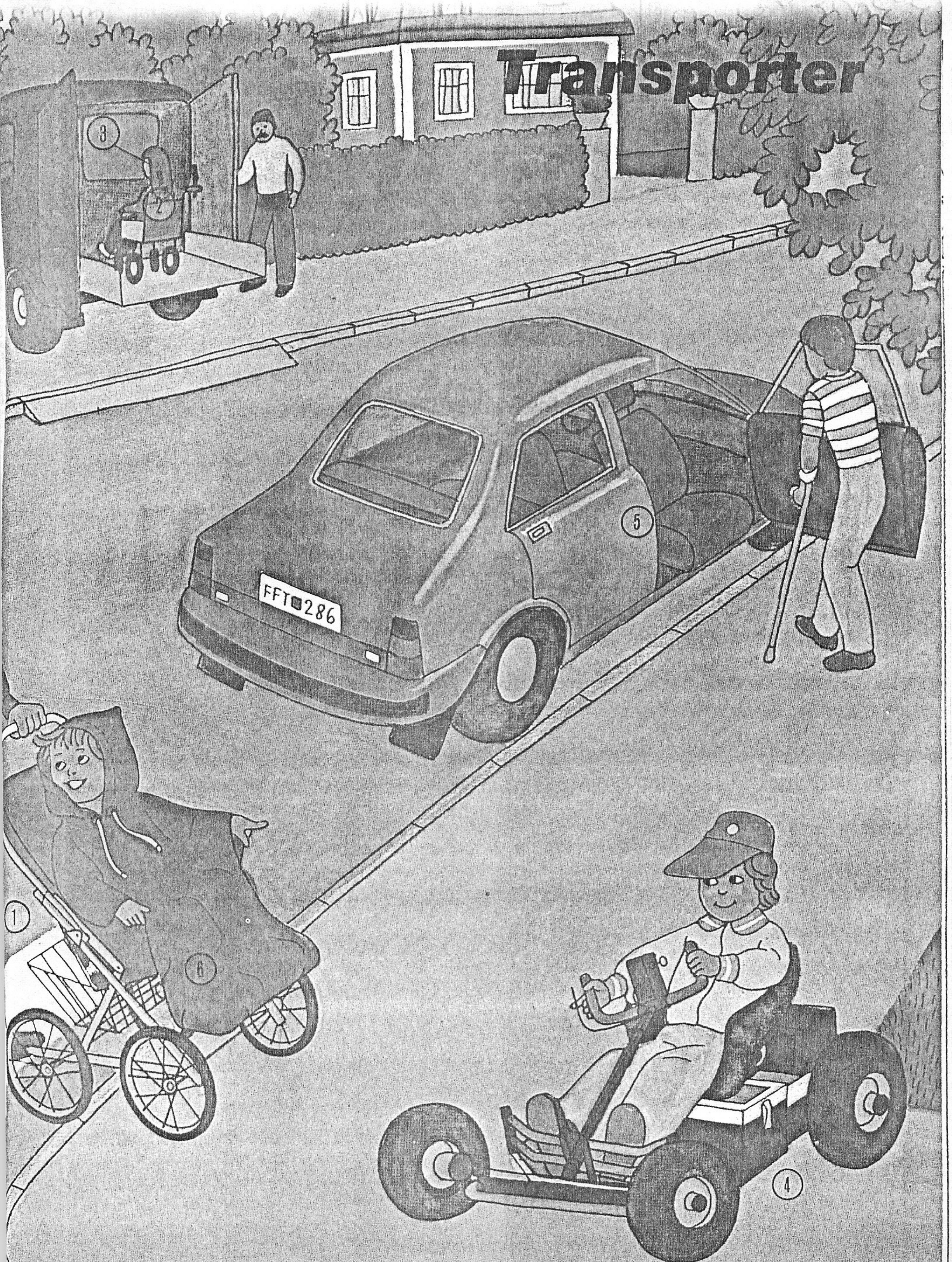
Hörlurar bör finnas till hands om man vill behålla familjefriden. Det finns urtag för sådana på de flesta TV- och radioapparater, stereoanläggningar, kassettbandspelare och elektriska orglar.

Många andra lämpliga musikinstrument finns naturligtvis, t ex piano, gitarr, munspel, fiol, flöjt och rytm- och slaginstrument men användandet är detsamma som för seende barn och ungdomar.

Noter i punktskrift finns som (ett begränsat) komplement till **vanliga noter.** Vanliga noter används mest med hjälp av andra **optiska hjälpmedel,** men kan också **förstoras** om man så önskar. God **belysning** och bra **notstativ** bör inte glömmas. Sådana saker kan i

7

Transporter

Transportproblemen är för barn med rörelsehinder många och av olika slag.

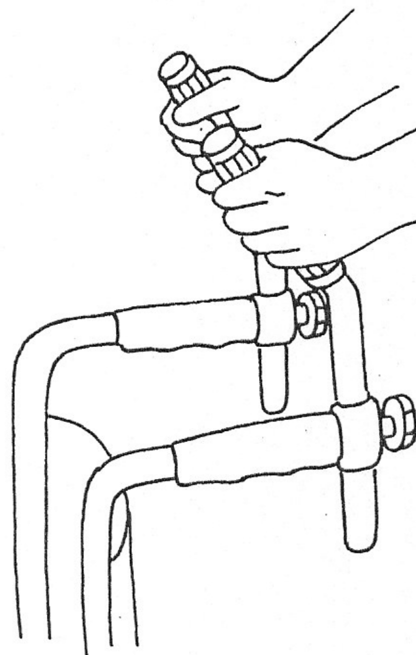
De minsta barnen körs precis som andra barn i barnvagnar. Behoven är mycket sällan annorlunda.

Problemen dyker upp då barnen blir större och växer ur de vanliga typerna av barnvagnar. Det finns då särskilda **sulkyvagnar**[1]) i olika storlekar och modeller som väl motsvarar de flestas önskemål. De fungerar bra på t ex asfalt men det blir genast besvärligare när det är fråga om transport i kuperad terräng, skogsvägar och liknande. Detta behandlas mer ingående under kapitlet ''Sport och friluftsliv''.

Barn som vuxit ur barnvagnarna och barn som har grava rörelsehinder behöver **specialstol/-vagn eller rullstol**[2]). Dessa finns med transportunderrede med tjocka däck för att klara utomhusslitage. Vagn eller rullstol? Det kan vara svårt att välja. Vagnen är lätt att köra, ta med i taxi, bil, buss osv. Rullstolen är ur barnets synvinkel ofta mer utvecklande. Det är t ex ''barnsligt'' i skolåldern att åka i barnvagn. Rullstolen ger också barnet en möjlighet att själv börja köra.

Det är allas strävan att klara sig så självständigt som möjligt, och målsättningen hos många kan vara att förflytta sig inomhus själv. Utomhus är det svårare och då behövs hjälp. Det innebär att vi måste tänka på transportören. **Rullstolshandtag**[3]) som monteras på rullstolen så att den som kör får en riktig körställning är värda att prövas.

Den elektriskt drivna rullstolen , **go-cart**[4]) och Permobilen, har gjort många rörelsehindrade barn till självständiga och aktiva ''utomhusbarn''. Till en början på ett begränsat lek- och parkområde men då det gäller eldriven rullstol och Permobil även senare ute i trafiken. Manövrering måste läras tidigt, trafikregler kommer senare med ökad mognad och självständighet.

Rullstolshandtag.

När det gäller längre transporter är ju bil det som används mest, och de minsta barnen färdas också här som andra barn i barnvagnsinsats eller bilbarnstol. Problemen med bilfärderna dyker upp i 5–6-årsåldern och ibland något tidigare, då vanlig utrustning ej längre fungerar. Behovet av **specialbilstolar** är stort och utbudet minimalt.

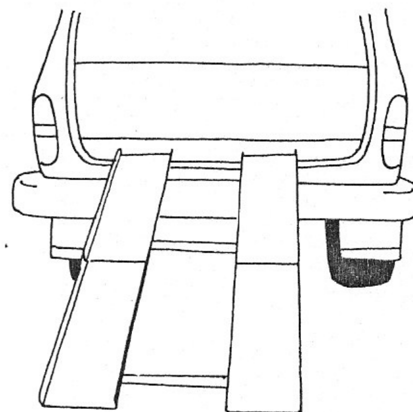
Ungdomar som själva kör sin bil kan ta sig i och ur bilen lättare med en **vridbar sits**[5]). Beslag till bilsits finns för detta ändamål.

Vid resor till och från hem, skola, behandlingar och dylikt är det ofta taxi eller färdtjänst som anlitas. I taxi finns mycket sällan några speciella arrangemang för handikappade barn. Trots detta sker de flesta resorna med taxi. Färdtjänstbussarna är försedda med lyft.

kan anpassas till egna bussar av Fiat eller VW modell. Till bil används också hopfällbar ramp.

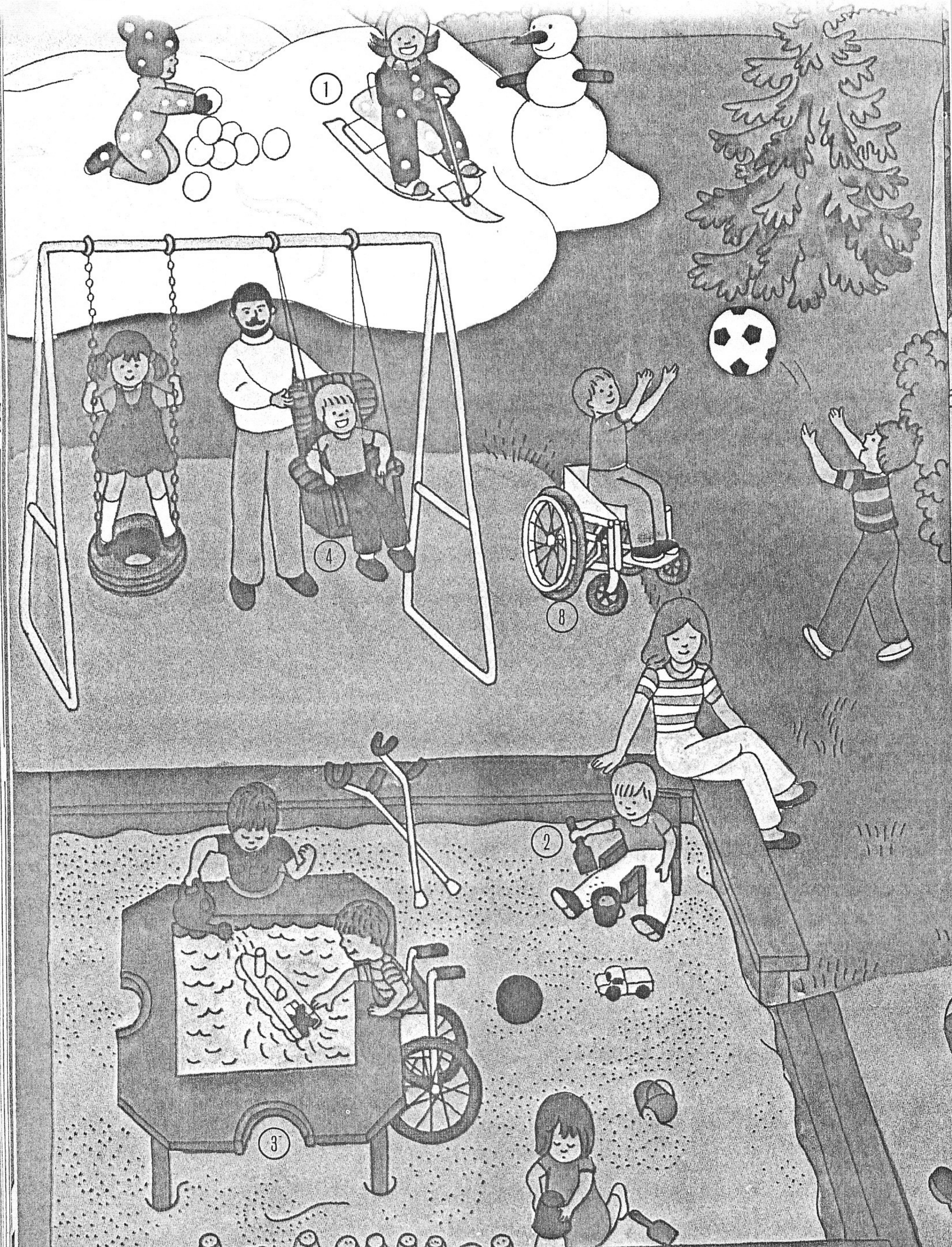
Tips:

Baby Buggy- och Major Buggy-vagnar. Paraplyvagn – bra vid resor med flyg, tåg m m.
Regncape[6]) och **åkpåsar** finns i olika modeller till vagnar och rullstolar och i olika storlekar.
Bärmes – Se under kapitlet "Tillgänglighet".
Gullstol att användas för kortare transporter.
Tvillingvagn – standardmodell. Ofta lämplig för rörelsehindrade barn med småsyskon eller barn med skrymmande höftgips.
Bagageutrymmen – specialinredning för transport av hjälpmedel, t ex rullstol.
Säkerhetsbälten – för fastspännande i bilstol, rullstol m m.

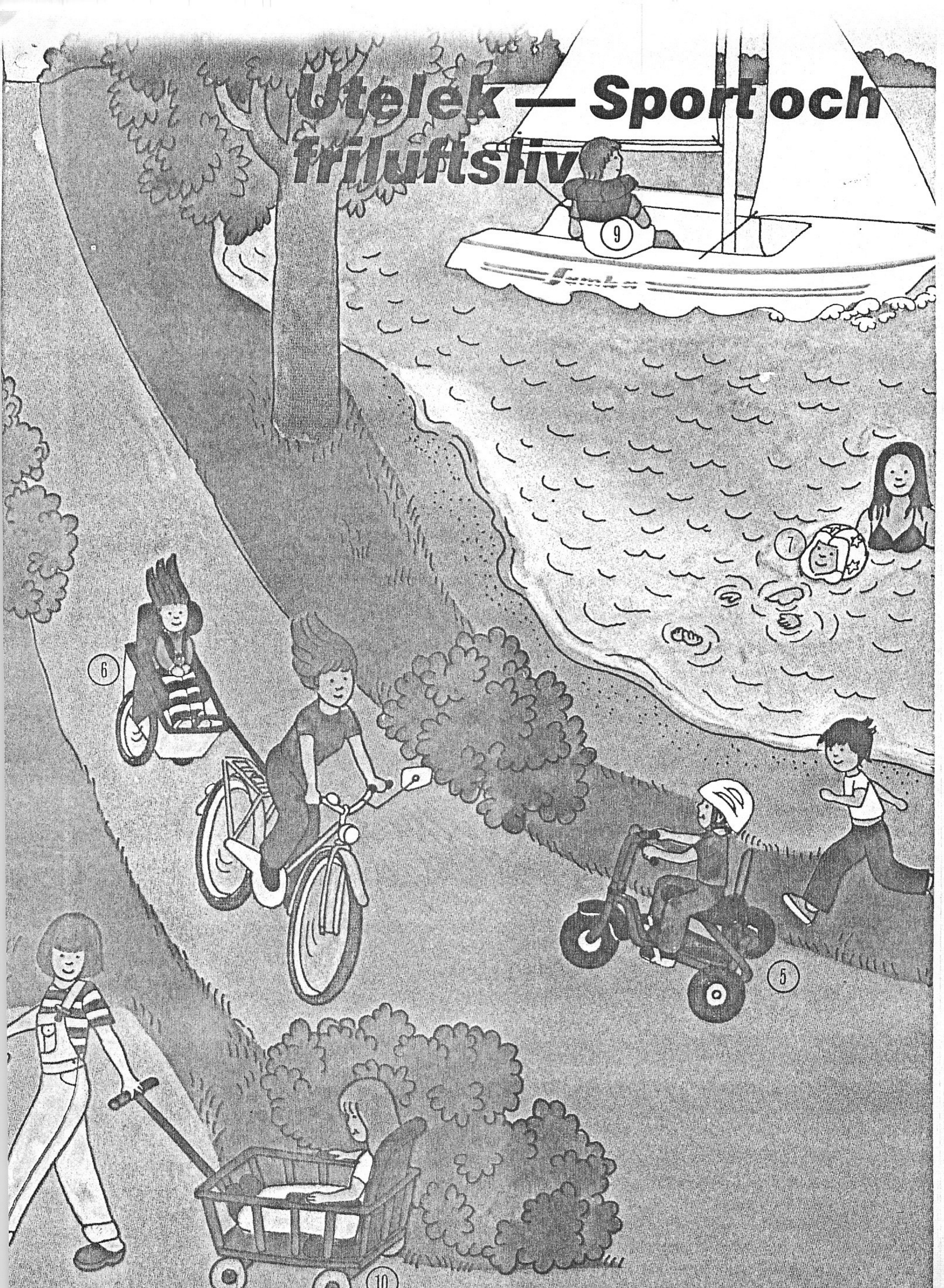

Hopfällbar ramp.

För synskadade eller blinda barn

Tandemcykeln[7]) kan användas i träningssyfte och för utflykter. Med hjälp av en tandemcykel kan också ett skolbarn komma till och från skolan, klubben, scouterna osv. Antingen cyklar en förälder, ett syskon eller en kamrat med. Kamraten tycker kanske att det är skojigt att cykla på en tandemcykel och gör det då inte som en uppoffring eller för att vara snäll.
Trafiksignaler försedda med ljud gör det lättare då blinda och synskadade barn skall lära sig klara trafiken självständigt.
Busschaufförer som använder högtalaren för att ropa ut hållplatsernas namn underlättar i hög grad resan för den som inte ser så bra.
Specialkompass har till skillnad mot vanliga kompasser en magnetskiva i stället för en nål. Dessutom har den ett lock. När man öppnar locket kan inte magnetskivan röra sig, och det är då enkelt att känna vart skivan pekar. Väderstrecken är dessutom markerade med blindskrift. Specialkompassen är inte bara ett hjälpmedel för orienteringssport utan kan användas i det dagliga livet, t ex tillsammans med en reliefkarta.
En **reliefkarta** över ens hemtrakt eller något annat kan man få tillverkad. Kartan är gjord av pressad plast och den blinde kan känna konturerna av vägar, stigar m m.
Teckningsplattan som nämnts i kap "Lek och Hobby" kan användas till att rita enkla reliefkartor.
För svagasynta kan en **kikare** vara av god hjälp till att läsa på skyltar m m.

1
4
8
2
3

Utelek — Sport och friluftsliv

Vinter

De rörelsehindrade barnens möjligheter till aktiviteter utomhus varierar stort med årstiderna. Vinterhjälpmedlens bestånd är magert och ''glada självständiga sommarbarn'' blir alltför ofta raka motsatsen vintertid, mest beroende på snön som hindrar dem från att utnyttja de hjälpmedel som används under resten av året.

''Vanlig'' vinterutrustning, t ex **snowracer**[1]), **pulka** och **spark** kan anpassas med fotplattor, sitsar, extra ryggstöd och selar och fungerar då ofta tillfredsställande. Barnen är dock sällan självständiga med dessa hjälpmedel utan behöver assistans. Bristen på vinterhjälpmedel är markant. Om sommaren finns det däremot mer att välja på.

Sommar

Sandlådan

De minsta barnen trivs bäst i sandlådan och behöver kanske sittstöd. Både **Charlottastolen**[2]) och **Corner seat,** se kapitlet ''Barnkammaren'', används flitigt i detta sammanhang. Corner seat är gjord av lättmetall och smärting, kan fällas ihop och är lätt att ta med till stranden. Smärtingsitsen blir aldrig het i sommarvärmen och är därför behaglig att sitta på.

Sandlådebordet[3]) har insats för både sand och vatten och har urholkning för midjan. Passar i höjd både för stående och sittande barn. **Gungan**[4]) kan anpassas på många olika sätt. Det är inte ovanligt med en utskuren ölback, det fungerar.

Cykeln

Den 3-hjuliga cykeln spelar en viktig roll i barnets utveckling. Det är en leksak, ett förflyttningsmedel och en social kontaktväg på samma gång. Den bör vara lättcyklad, stadig, ha många inställningsmöjligheter och skall helst inte skilja sig från andra barncyklar utan vara tuff och gärna inbjuda till kontakt med andra barn, som t ex **Alfa cykeln**[5]).

De större barnen cyklar antingen på stora trehjuliga specialcyklar eller på standardcyklar med **stödhjul**. Den stora 3-hjuliga cykeln är lättare att cykla på varför dessa cykeltyper kompletterar varandra med hänsyn till svårighetsgraden.

Om barnet inte självt kan cykla kan det vara värt att pröva **cykelkärran Mini-Maxi**[6]), som sätts fast baktill på cykeln. Den kan kompletteras med en sittinsats så att barnet sitter avslappnat under cykelturen. Kärran kan även fällas ihop om den behöver transporteras, vilket innebär att det är ett populärt semesterhjälpmedel.

Vatten

Rörelsehindrade barn kan med fördel röra sig i och träna i vatten och når ofta större rörelsefrihet där än på land. Vanligen används inga hjälpmedel vid simning, men vid träning och vattenlek kan det

Reymabadmössan[7]) blåses upp som en badring och underlättar för de som är rädda att få huvudet under vattnet. Luften kan gradvis tas ut allteftersom barnets rädsla avtar.

Specialsimbyxor av gummi används av barn som använder blöjor och bör provas ut med stor noggrannhet för att de skall fungera tillfredsställande. I kommunala badinrättningar krävs det i allmänhet att dessa barn använder denna typ av hjälpmedel. Det finns också simbaddräkter med inbyggda luftkanaler eller fickor med cellplaststavar som fungerar som flythjälpmedel. Dessa bör inte förväxlas med simbyxorna.

Sport

Under de senaste åren har en intensifiering av handikappidrotten påverkat hjälpmedlen i en mycket positiv riktning. En del barn börjar träna rullstolskörning redan i förskoleåldern för att sedan kunna delta i exempelvis rullstolsbasket, landhockey m m. **Speciella rullstolar**[8]) utvecklas ständigt och förutsättningarna för snabb förflyttning med små medel har ökat betydligt.

De äldre aktiva ungdomarna fungerar ofta som ledare och idoler för de yngre som sporras till nya friska tag.

Ridning är också en populär sportgren inom handikappidrotten och flera olika hjälpmedel används, t ex **specialstigbygel**.

Möjligheterna att delta i seglarläger och segla i **båt med specialstolkassett**[9]) har öppnat dörren för ytterligare friluftsaktiviteter för handikappade.

Tips:

Ispigging är en ny sportaktivitet som praktiseras framför allt i Norge. Man behöver en lätt kälke med stålmedar och ett par korta stavar som man "piggar" sig fram med.
Rullstolsskidor – fästes under hjulen.
Skrinda[10]) – anpassad med sits.
Terränggående vagn – under utveckling. Ansvarig är Cre-Design, Stockholm.
Ryggmes – t ex Haglöfs – för att bära barn på ryggen under promenader i skog och mark. Se även kapitlet "Barnsäkerhet".
Badkrage – finns i två storlekar och är uppblåsbara.
Sele för trädgårdsarbete – att stabilisera spaden, grepen eller dylikt verktyg för person med en hand.

För synskadade eller blinda barn

Vinter

Skidåkning med ledsagare blir allt vanligare bland de synskadade barnen, och på vissa håll finns det speciella skidspår att följa. I Norge finns dessutom en specialkonstruerad plog som man gör skidspår med.
Skridskoåkning är också en bra vintersport för synsvaga, men det bör inte vara alltför mycket folk på banan och man bör ha en ledsagare.

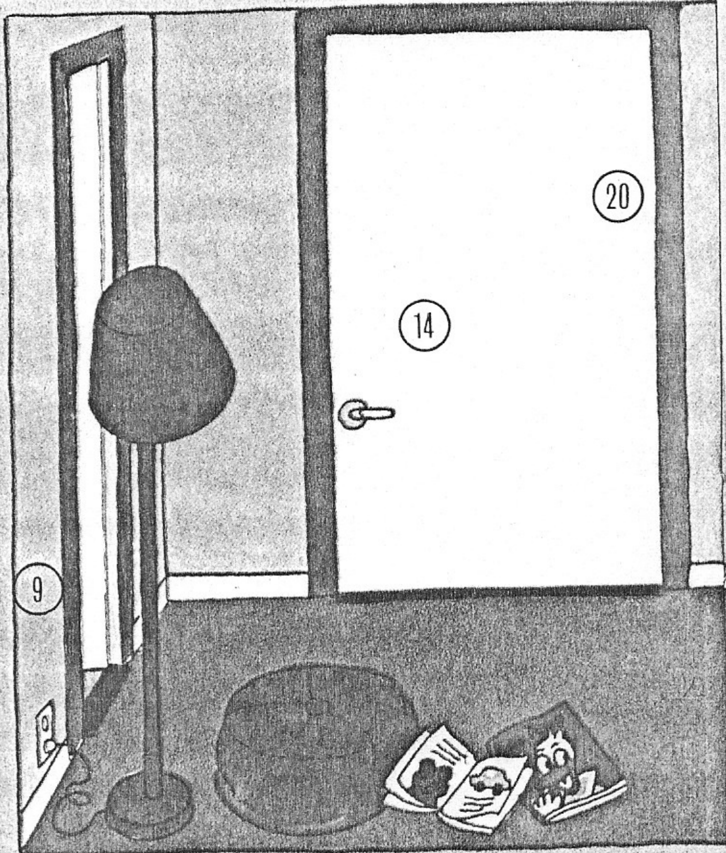
Sommar

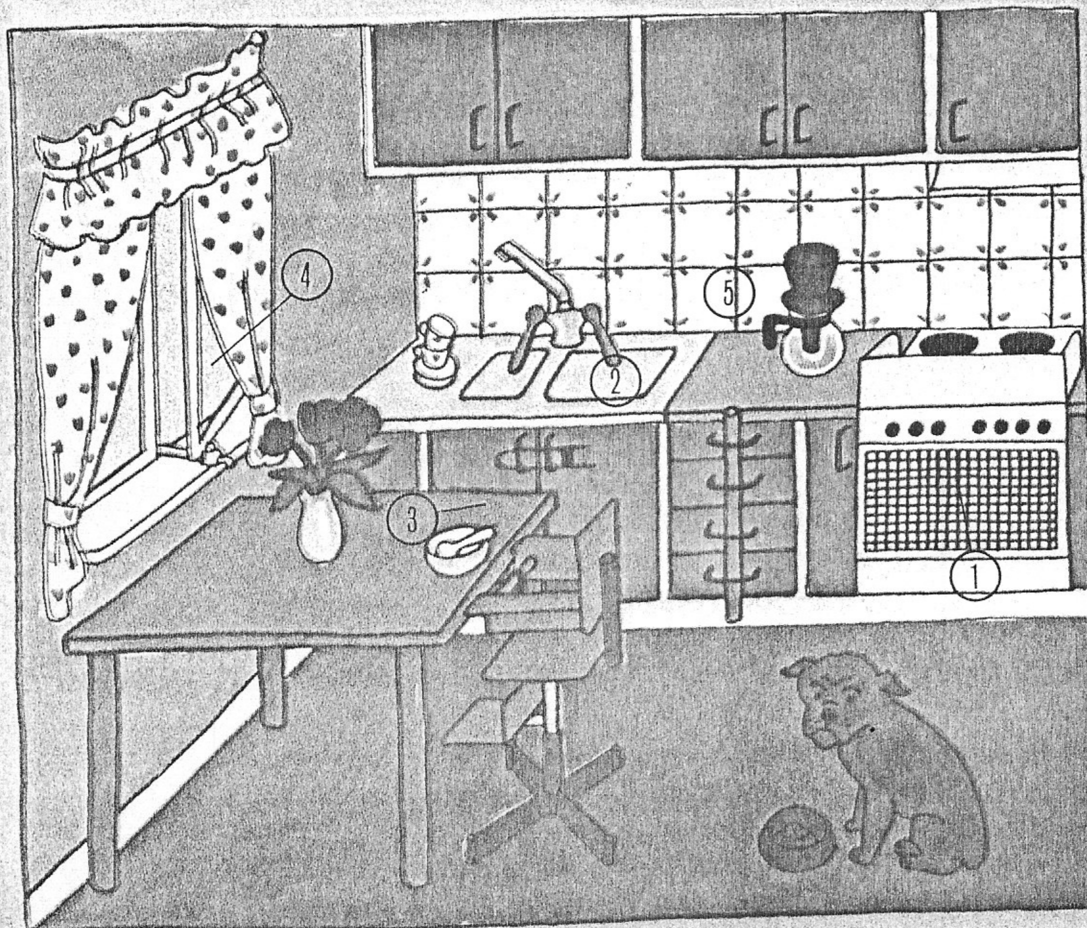
Det är mycket viktigt att synskadade barn får röra sig mycket. Överbeskydd bör undvikas.
För att uppnå god fotavveckling, för att motverka plattfothet är det nödvändigt att barnen får springa mycket eller gå i rask rakt.
Ett ledsnöre kan vara ett komplement till en ledsagare.
Ridning är en fin aktivitet för många blinda barn och ungdomar. Ridningen har blivit allt populärare och de praktiska möjligheterna har också ökat. Se till att barnet alltid använder **ridhjälm**.
Vid **simning** kan en **ljudfyr** eller **batteriradio** användas för att hjälpa simmaren att orientera sig. Det är också lättare om banorna är avdelade så att den synsvage har ett givet område att hålla sig till.

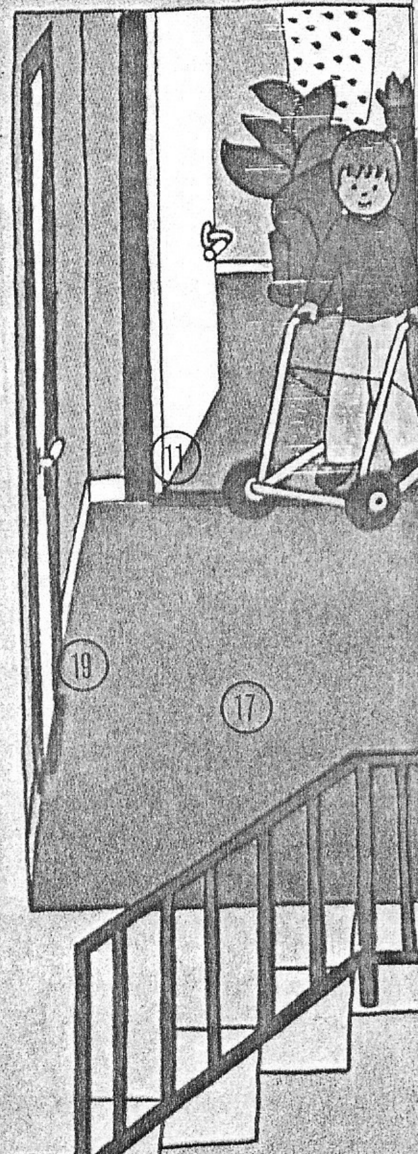
En **tandemcykel** är mycket användbar både för träning och för längre cykelturer. Inomhus kan en **Ergometercykel** ersätta cyklingen eller användas som träning vintertid inför sommarens tandemcykling.
Orientering kan utövas med hjälp av en **specialkompass** för blinda. Se även kapitlet "Transporter" samt specialkartor med terrängdetaljer som är markerade med punktkoder. Kontrollerna kan markeras med ljudfyrar.
Segling kan också utföras av blinda med hjälp av anpassade navigeringsinstrument.
Friidrott är mycket vanligt bland synskadade. De vanligaste grenarna är löpning (med eller utan ledsagare) höjdhopp och längdhopp. Vid väl tillrättalagda förhållanden kan blinda lopträna ensamma t.ex genom att följa ett ledsnöre.

Anteckningar

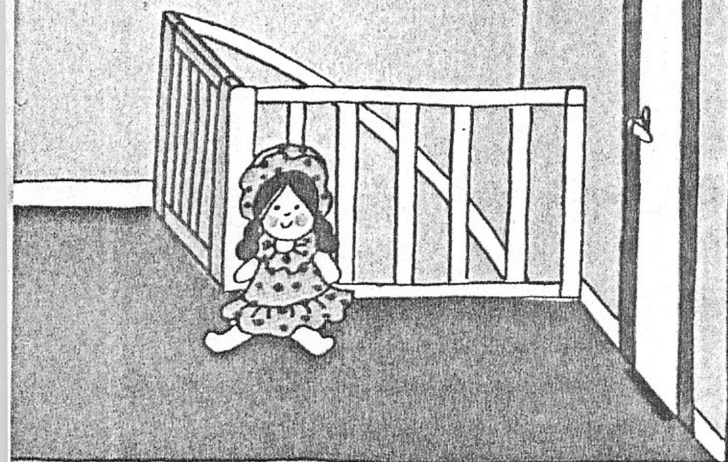

16
13
12
10

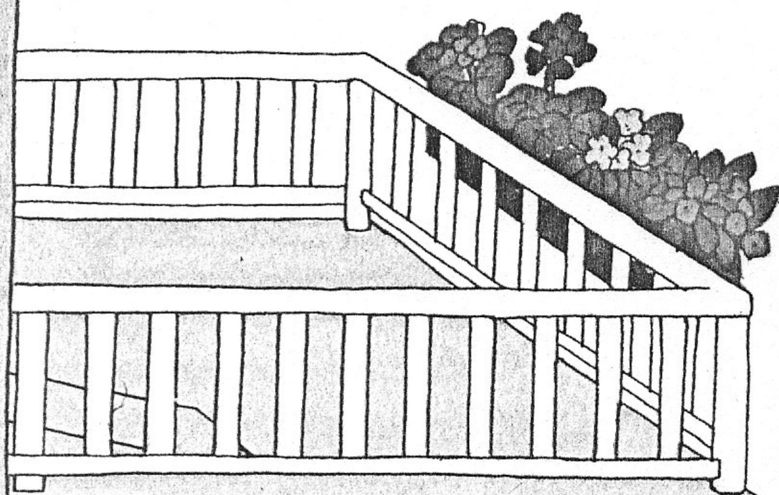

20
14
9

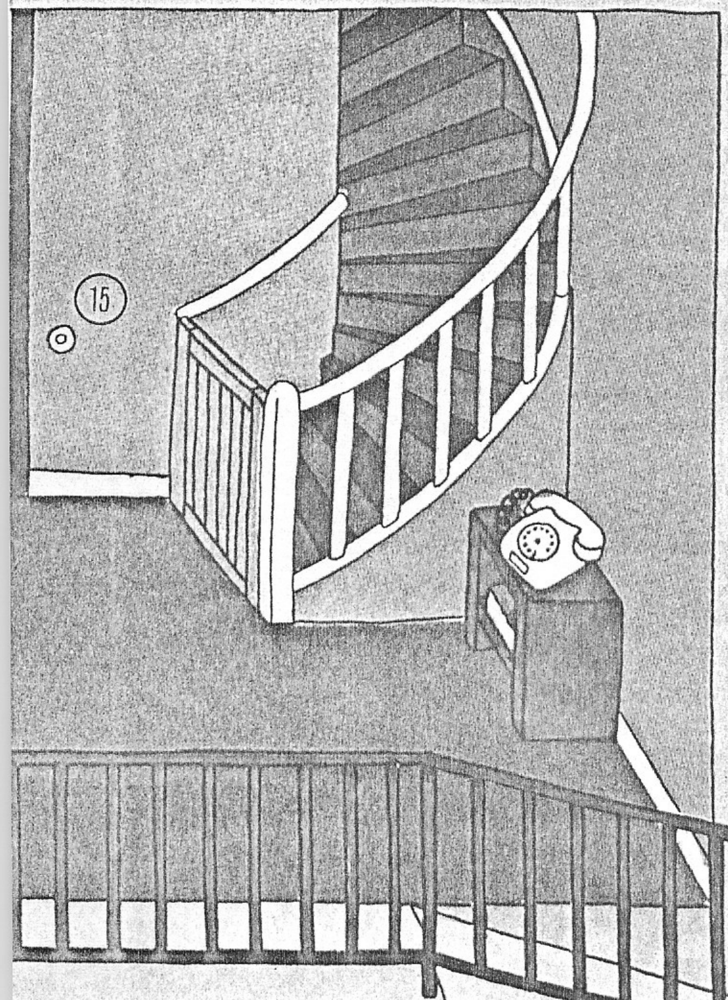

4
5
2
3
1

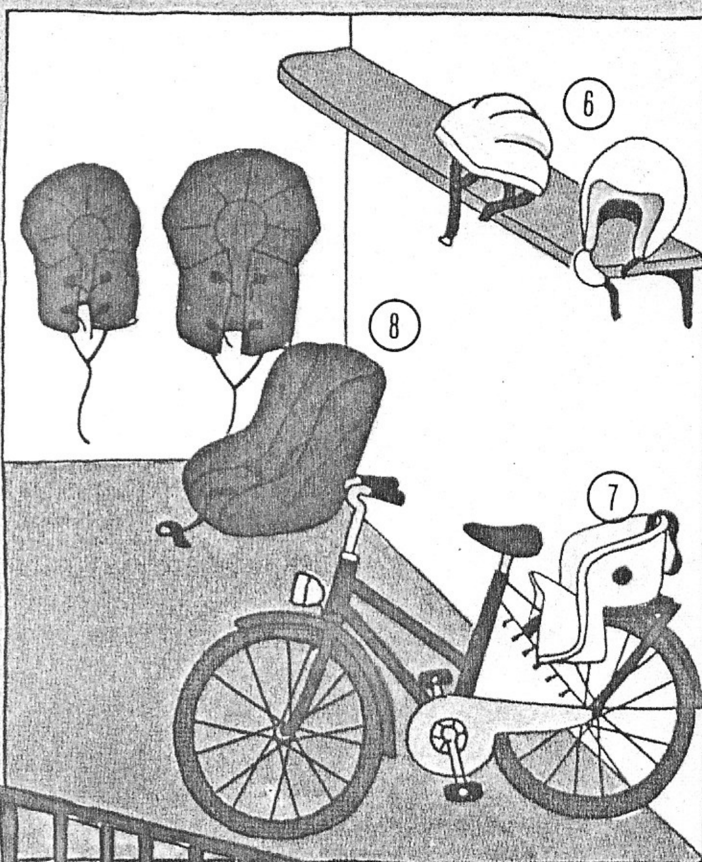

11
19
17

Tillgänglighet

Barnsäkerhet

Insikten om barnsäkerhetsutrustningens betydelse har ökat med den spridning av information som givits om barnolycksfall i hemmen, i trafiken etc. Många av dessa säkerhetsdetaljer är av stor nytta för de handikappade barnen.

Hemmet är en farlig plats och köket inte minst, om inte vissa försiktighetsåtgärder företagits. Det är t ex lämpligt att sätta **skydd på ugnsluckan**[1]) så att barnet inte bränner sig då det lägger händerna emot. **Spishällskyddet** förhindrar barnet från att bränna sig på plattorna. Skåp och lådor är intressanta att öppna, men vissa bör kunna låsas. Detta kan lösas genom att förse dem med **luck- och lådregel**[2]) som finns i olika utföranden.

Rörelsehindrade barn använder ofta barnstol vid matbordet på andra villkor än andra barn, och vältrisken kan vara större p g a ofrivilliga rörelser och spasticitet. Med **möbelankaret**[3]) som fästes både i bord och stol står stolen stadigare.

Stolsankare.

Fönstren bör ha **barnsäkra låsanordningar och vädringsbeslag**[4]). Ett enkelt och billigt sätt att förebygga skållningsskador vid kaffebryggning är att skaffa en **Melittatratt med extra lång pip**[5]). Alla kastruller på spisen bör ha handtagen vända mot väggen.

Skyddshjälm kan rekommenderas till barn med balanssvårigheter. **Cykelhjälm**[6]) – en stabilare variant – visar sig vara lämplig till olika uteaktiviteter för barn med rörelsehinder.

Eftersom det är vanligt att man anpassar vanlig utrustning för att passa dessa barn måste man ha krav på en god grundprodukt. De stabila **barnsäkra cykelbarnstolarna**[7]) är mycket lämpliga att anpassa både för att användas på cykel och för andra användningsområden. **Bilbarnstolarna**[8]) kan också användas som sittinsatser i en rad olika sammanhang. De kan monteras på exempelvis pulkor, sparkar, cykelkärror och i båten.

Tips:

Trappgrind-dörrgrind.
Kontaktskydd – pluggar för el-kontakter[9]). Tas ut med hjälp av en speciell sugpropp.
Badkarsmatta – halkskydd i metervara.
Fotpall som inte välter[10]).
Bilbälteskudde – Volvokudden, Klippankudden, Kiddykudden.
Räddningsvästar – från 3 kg och uppåt.
Barnbärstol – t ex Haglöfs – för barn upp till ca 20 kg. Att bäras på ryggen vid t ex skogspromenader.
Bärsele Kodomo – är inte endast bra vid förflyttning. Den kan även vara bra för oroliga och spända barn som behöver extra kroppskontakt. Kroppsvärmen, rörelserna och den gynnsamma sittställningen i selen påverkar barnet som då ofta slappnar av. Den fysiska kontakt med mor och far som bärselen ger är inte minst viktig för synskadade barn som saknar möjligheten till god

Pulka med bilstol

Bostadsanpassning

Alla barn och ungdomar behöver bli självständiga individer. Detta är svårt då man är beroende av andra människor för de dagliga aktiviteterna på grund av sitt handikapp. Därför är det viktigt att utvecklingen inte förhindras av bristande åtgärder i hemmiljön.

Bostadsanpassningsbidrag kan sökas hos primärkommunen av familjen eller av den handikappade själv. Avsikten är att ge t ex familjen möjligheter att göra förändringar i den egna bostaden så att det handikappade barnet kan klara sig så självständigt som möjligt. Bidraget är begränsat.

Här några exempel på åtgärder som bostadsanpassningsbidraget kan användas till: I köket kan skåpen förses med **utdragbara hyllor** så att de är lättare att nå. Krypande barn och barn med gånghjälpmedel eller rullstol har ofta svårt att ta sig över trösklar. Det är då lämpligt att **avlägsna trösklarna**[11]). Vissa dörröppningar är nästan alltid för smala för att man skall kunna ta sig igenom med rullstol. Badrumsdörrar hör ofta till de smalaste och **breddning rekommenderas i allmänhet**[12]). I badrummet sker oftast de största förändringarna. Det är t ex vanligt att man **byter ut badkaret mot duschplats**[13]) samt ersätter kranarna med **termostatblandare** och **enhandsmanövrerade spakvred. Antihalkbeläggningen** på golvet minskar risken för halkolyckor. Badrumsdörren bör kunna låsas från båda håll, för att barnen inte skall låsa in sig.

Då bostaden anpassas för ett barn kan det ofta bli tal om att flytta olika detaljer till låg höjd eftersom barnens räckvidd är begränsad. **Sänkning av dörrhandtag**[14]), **strömbrytare**[15]) och **badrumsspegel**[16]) är vanliga åtgärder. Det kan bli nödvändigt att komplettera entrén med **ledstång vid trappa**[17]) och/eller **ramp**[18]) för den som använder rullstol. **Automatisk dörröppnare** kan underlätta mycket för den som inte orkar öppna dörren själv.

Det kan också vara lämpligt att tänka på barnsäkerhetsdetaljer vid bostadsanpassningsplaneringen. Ofta är det tillräckligt att ge föräldrarna tips om hur problemet kan lösas, t ex genom **barnsäkra fönsterlås, kontaktskydd** etc.

Obs! Heltäckningsmattor kan vara besvärliga för rörelsehindrade och synskadade.

Hjälpmedel är ofta skrymmande och behöver **extra förvaringsplats,** ev även med el-uttag. Förråd kan behöva byggas ut, extra garageplats hyras. Extra källarförråd eller dylikt kan behövas för förvaring av skrymmande hjälpmedel som tillfälligt inte används.

Vi har medvetet undvikit att nämna tillgänglighet till offentliga byggnader och yttre miljö. Vi hänvisar i stället till bestämmelserna i Svensk Byggnorm 1975 och Det danske bygningsreglementet (BR

För hörselskadade eller döva barn

För att underlätta för det hörselskadade eller döva barnet är det också viktigt att akustiken är bra i bostaden och på andra ställen där barnet vistas. Man kan förbättra akustiken på många olika sätt. Möbler, mattor och gardiner bidrar till att **minska eko-effekter** och **dämpa** olika slag av **bullerljud,** t ex skrap av stolar och hårda klackar som slår mot golvet. Ibland kan det behövas ytterligare åtgärder. Med heltäckande mattor, akustikplattor i taket, porösa väggmaterial, ljudisolerade fönster etc kan man åstadkomma ännu **bättre ljudmiljöer**. I viss utsträckning kan bostadsanpassningsbidraget utnyttjas för att **förbättra akustiken** hemma.

För synskadade och blinda barn

Kontrastmarkering av **trösklar**[19]), **dörröppningar**[20]), trappsteg m m

Utskjutande dörrar kan bytas ut mot **skjut- eller vikdörrar**

Självstängande eller **utåtgående dörrar** i korridorer är bäst

Glasförsedda dörrar kan förses med **okrossbart glas**

Orientering i miljön förenklas om t ex **skyltar, symboler** och texter utformas och placeras på lämpligt sätt, t ex med god kontrastverkan och på lämplig höjd

Ljusförhållandena måste vara goda

Ledfyrar kan installeras runtom i hemmet eller på arbetsplatsen för att den handikappade skall kunna orientera sig efter fyrens ljudsignaler

Ledstänger bör vara utformade så att de är lätta att gripa om och att de markeras genom stopp eller rundas av så att den synskadade varskors när trappan slutar.

Heltäckningsmattor på golvet ger barnet mindre möjlighet till att lära sig tolka ljudintryck när t ex något faller på golvet.

Å andra sidan är det absolut en fördel med matta på golvet när barnet lär sig krypa. Ett glatt golv ger för lite friktion. Mattan eller ej på golvet är därför inte ett antingen eller utan ett både och.

Kommunikation

Det finns olika typer av kommunikationsproblem som orsakas av handikapp som hörselskador, synskador, talsvårigheter etc. Man kan ha svårigheter att förmedla det man vill säga i ord eller skrift till andra människor, eller man har svårt att uppfatta vad andra säger eller skriver. Att inte kunna uppmärksamma ljud eller ljussignaler kan också vara ett kommunikationsproblem. Speciellt för barn med flera handikapp kan problemen bli extra stora eftersom de inte kan kompenseras t ex genom att gå fram till eller ''puffa'' på en människa för att ta kontakt.

Endast några exempel kan nämnas på olika hjälpmedel som kan komma till användning.

Barn som inte kan tala behöver inte vara oförmögna att kommunicera. Att ropa på sin mamma kan göras på olika sätt, och en **larmanordning** (Gewa vakten) som kopplas mellan barnets och föräldrarnas rum kan vara det enda som behövs för att få kontakt med varandra.

Med hjälp av en manöverkontakt som kräver litet tryck från vilken del av kroppen som helst kan barnet självt påkalla uppmärksamhet.

Signalanordningar kan också användas, t ex i badrummet. Se kapitlet ''Badrummet – toaletten''

Dörr- och **telefonsignaler** kan förstärkas så att barn med hörselskador får möjlighet att uppfatta dem. För döva barn finns **optisk indikering** av dörr- eller telefonsignalerna. **Telefon av högtalande typ**[1]) är bra för rörelsehindrade som inte klarar att hålla i luren. En **sifferring** med **förstorade siffror** underlättar för de synsvaga.

Ett barn som inte talar måste ha sitt kommunikationshjälpmedel med sig. En **Canon communicator** är ett portabelt, elektroniskt skrivhjälpmedel med utskrift på en pappersremsa. Den kan fästas på armen eller på rullstolen t ex med Velcroknäppning.

Communicator.

Även enklare utrustning, typ **Birgittarullen**[2]) kan skötas av gravt rörelsehindrade barn och fästs t ex på rullstolen. Den består av en pappersrulle med meddelanden eller symboler som skjutits in i en plastcylinder. Genom att vrida på rullen blir meddelandet synligt i cylinderns ''fönster''.

På rullstolen kan även en **ögonpekningsram**[3]) fästas. Den finns också med bordsstöd. Genom att med blicken markera någonstans på den genomskinliga ramens symboler visas vad man vill säga. Personen man kommunicerar med sitter på andra sidan om ögonpekningsramen.
För barn med svåra rörelsehinder är det i bland nödvändigt att använda **hak-, pann-, eller munpinnar**[4]). Se även kapitlet

Då meddelanden skall kunna läsas av en grupp människor, t ex i ett klassrum, finns det tangentbord som kopplas till en TV-monitor. Då barnet skriver på tangentbordet presenteras texten på **TV-skärmen**[5]).

En **elektrisk bladvändare** som manövreras med olika typer av reglage gör det möjligt för mycket gravt rörelsehindrade att själva kunna bläddra i en bok eller tidning.

Kassettbandspelare används flitigt av handikappade barn. De är nödvändiga för att kunna använda **talböcker,** dvs bandinspelade böcker för syn- och lässvaga och gravt rörelsehindrade. Bandspelarens tangenter kan anpassas för barn med nedsatt handmotorik så att de kan sköta den självständigt.

En avslappnad sittställning bör inte glömmas då man "kommunicerar", eftersom hela kroppshållningen påverkar talförmågan och manövreringsförmågan. **Realstolen**[6]) i barnstorlek är anpassbar på många olika sätt. Den kan t ex höjas och sänkas, ryggstödet är inställbart, armstöden likaså, och stolen används därför framgångsrikt i detta sammanhang.

Tips:
Blissymboler – att fästas på kommunikationsbord/-tavlor, finns att köpa färdiga hos RPH-RH, Göteborg samt från Geelsgaard Kostskole, Danmark.
Pannlampa – pekhjälpmedel som fästs på hjälm så att barnet med olika huvudrörelser kan peka med pannlampans ljuskägla. Används t ex för att peka på Blissymboler.
Koncepthållare – som komplement till skrivutrustningen.
Fotplatta för barn som skriver med fötterna på elektrisk skrivmaskin. (Uppgiften är hämtad ur British Occupational Therapy, juni 1975).
Stämplar för bokstäver och siffror med handtag. Se även kapitlet "Skolan".
Magnetbokstäver att fästa på magnetiskt underlag.
Telefonlurshållare – för rörelsehindrade barn som inte önskar högtalande telefon.

För hörselskadade och döva barn

Dörr- och telefonsignaler. För att höra bättre när det ringer på dörren eller i telefonen kan man installera ringklockor med starkare ljud än normalt eller med ett tonområde som är lättare att uppfatta för barnet. När detta inte är tillräckligt, eller när de starka signalerna blir alltför störande för omgivningen, kan man använda s k "optisk indikering" av signalerna. När det ringer blinkar olika inmonterade signallampor i olika takt beroende på om det är dörr- eller telefonsignaler.

Telefonlur med förstärkare. För hemmabruk kan man få den

re inbyggd. Ljudstyrkan kan regleras med en liten ratt allt efter behovet hos den familjemedlem som för tillfället använder telefonen.

Hörlurar — hörtelefonset. Ett sätt att utestänga störande ljud när barnet ser på TV eller lyssnar på radio är att använda hörlurar.

TV-aid. En TV-aid leder ljudet från radio eller TV-apparaten direkt in i örat via en sladd. Om barnet har en kroppsburen hörapparat kan öronproppen till denna användas, men man kan även få en särskild öronpropp till TV-aiden.

För synskadade eller blinda barn

Kikare är ett bra hjälpmedel då man ser på TV och för att läsa på skyltar ute.

Många svagsynta har nytta av att få texter förstorade med hjälp av en **Lupp**. Det finns många typer av luppar både med hänsyn till kvalitet-, förstoring och synfält. Lupp med inbyggt ljus kan också vara en fördel för många.

Talböcker, dvs böcker och tidningar intalade på band, är ett ovärderligt hjälpmedel för många synskadade och blinda.

Kassettbandspelare behövs för att man skall kunna använda talböcker. Bandspelaren kan också användas i tvåvägskommunikation för meddelanden och instruktioner m m. De mindre barnen kan dessutom använda bandspelaren i leken, spela in egna program, använda fantasin, lyssna och gissa på olika inspelade ljud.

Räknemaskiner samt Canon communicator (se bild sid 48) finns även med utskrift i form av punktskrift för dem som har behov av det.

Skrivmaskin med förstoringsglas eller plakatskrift kan vara alternativa lösningar till bandspelare för barn med nedsatt syn. (Se även kapitlet "Skolan").

Optacon är ett läshjälpmedel för blinda. Med hjälp av elektronik överförs vanlig skrift till en slags förstorad relief som kan läsas med fingrarna.

Hantering

En grundförutsättning för att det handikappade barnet skall kunna utföra en aktivitet som involverar arm-handrörelser är en god **sittställning.** Det kan t ex vara lämpligt med en arbetsstol med inställningsmöjligheter, t ex **Velastolen**[1]) samt **fotpall**[2]) som kan anpassas till olika bordshöjder. För att kunna hantera olika redskap i den vardagliga tillvaron är det nödvändigt att förändra och anpassa redskapen. Det vanligaste sättet att göra detta på är att förstora, komplettera eller forma om greppet. **Cellgummislang** och liknande material används som "förtjockare" till bestickhandtag, pennor m m. Då greppanordningen saknas eller behöver formas om, fungerar **"greppfast"-materialet**[3]) som modellera. Det består av två komponenter plastmassa som stelnar i förening med varandra. Det lämpar sig väl som bl a grepp till pennor, blixtlåskläpp, muggar och glas. Även färdiga **formbara handtag**[4]) finns att sätta på muggar och glas.

Man kan anpassa t ex såg, skruvmejsel och sax genom att förse dem med ett **extra handtag** för två-handsgrepp för den som har svaga armar eller händer. För barn som bara kan använda en hand kan en **fästanordning** i arbetsbänken göra det lättare att hantverka.

I vissa situationer är ett **handtag i bordet** nödvändigt för att barnet skall kunna stabilisera sig självt med ena handen medan det arbetar med den andra – se kapitlet "Köket – matplatsen". Det är vanligt att man byter ut vanliga grepp mot **förstorade rattar, tryckknappar och vred. Kranöppnare** är ett exempel på ett sådant förlängt grepp.

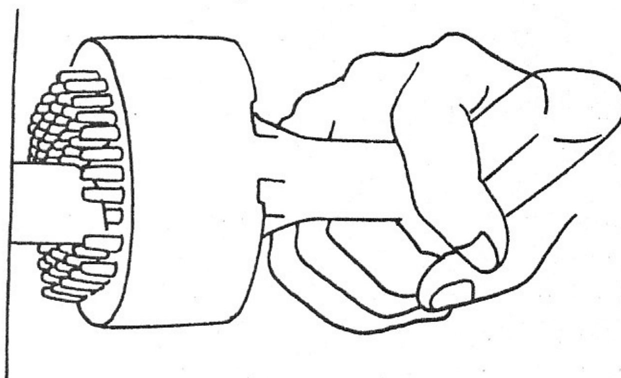
Ibland är det nödvändigt att **fästa redskapet** i handen för att det skall kunna användas. Ätverktyg fästs ofta med en läderrem, kardborreband eller någon typ av hand-armskena. Många **hållare** är hemmagjorda och varierar mycket i utseende, funktion och materialval. Exempel på detta är olika **pennhållare**[5]), **radergummihållare och krithållare**[6]), men det finns också en del finurliga hållare i öppna handeln som är värda att prövas. Antingen fästs redskapet i handen eller också fixerar man arbetet i arbetsbordet. **Fixaturer** för arbetsmaterial som visat sig användbara är exempelvis **antihalkmaterial, tyngder**[7]) eller **magneter** som håller materialet på plats. Se anslagstavlan i kapitlet "Barnkammaren". Vanliga **skruvtvingar** eller i specialutförande[8]) **samt pappersklämmor** används i en rad olika situationer. Man kan t ex fästa sina kryckor i bordskanten med en skruvtving eller annan kryckhållare. Pappersklämma kan även användas som koncepthållare på kryckorna.

Det är inte alltid hanteringsmöjligheterna löses med dessa hjälpmedel. För barn med svåra rörelsehinder är det ibland nödvändigt att använda **hak-, pann- eller munpinnar**[9]) för att peka, måla eller manövrera apparatur i sin omgivning. Pann- och hakpinnar brukar man fästa på en hjälm som barnet bär på huvudet. Munpinnar hålls på plats med hjälp av ett särskilt tandskydd. Barn med grava rörelsehinder kan också använda **vipp-**[10]), **hak-, sug- och blås-**

reglage för att manövrera fjärrsystem för t ex belysning, TV-apparater, dörröppnare eller t o m det elektriska leksakståget.

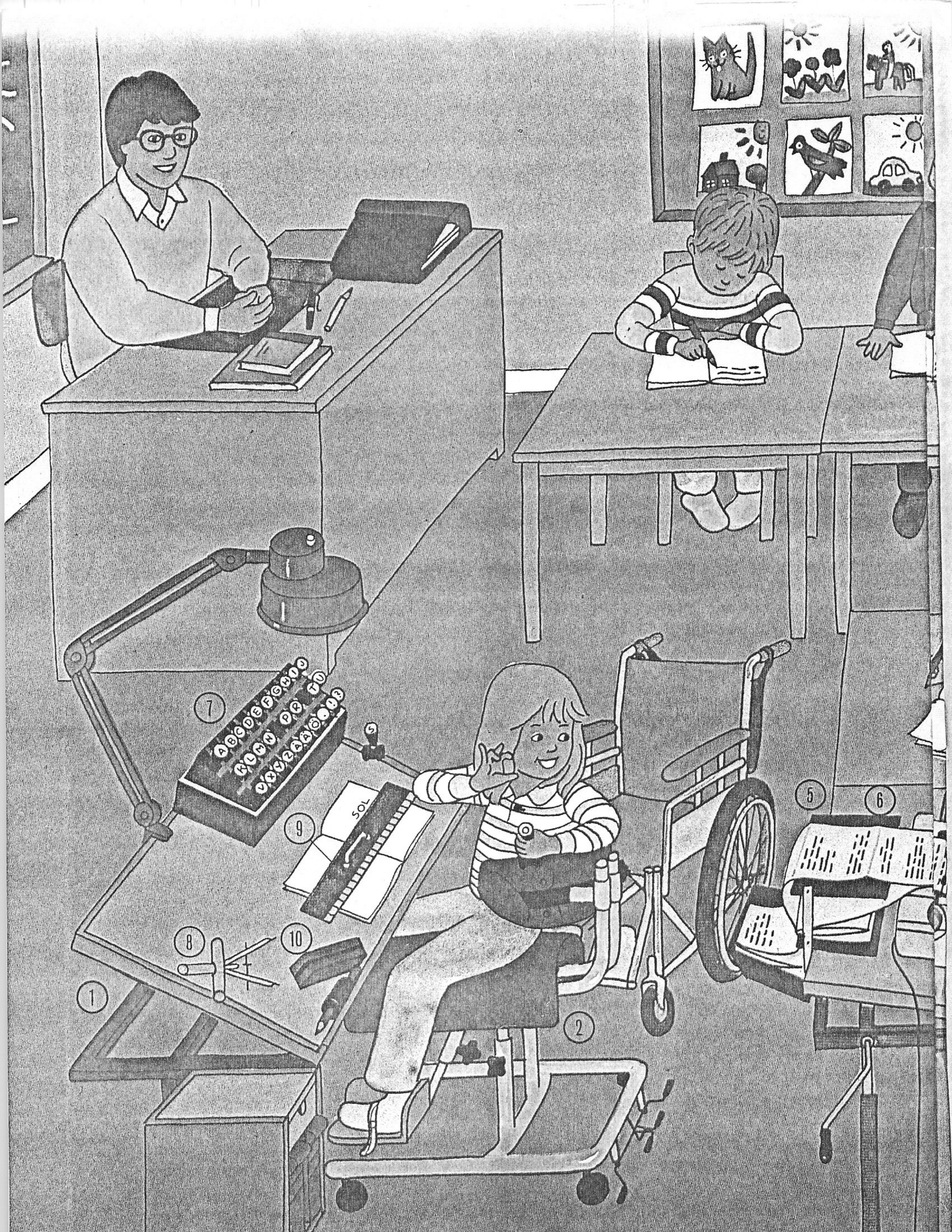
Tips:

Triangelgrepp för blyertspenna.
Specialskruvmejsel – ur Refsnaes-materialer, Danmark.
Pennhållare i metall att fästas på glas för sugrör. Finns i pappershandeln.
Pennvässare på sugfot[11]).
"Den tredje handen" – skruvstycke med kulled, inställbart i varje önskad riktning.
Universalgreppet "Taggen" – griper om olika handtag, grepp och vred. Se bild nedan.
Pappersklämma – ur den danska Børnehjelpemiddler-pärmen. DI 2/4.

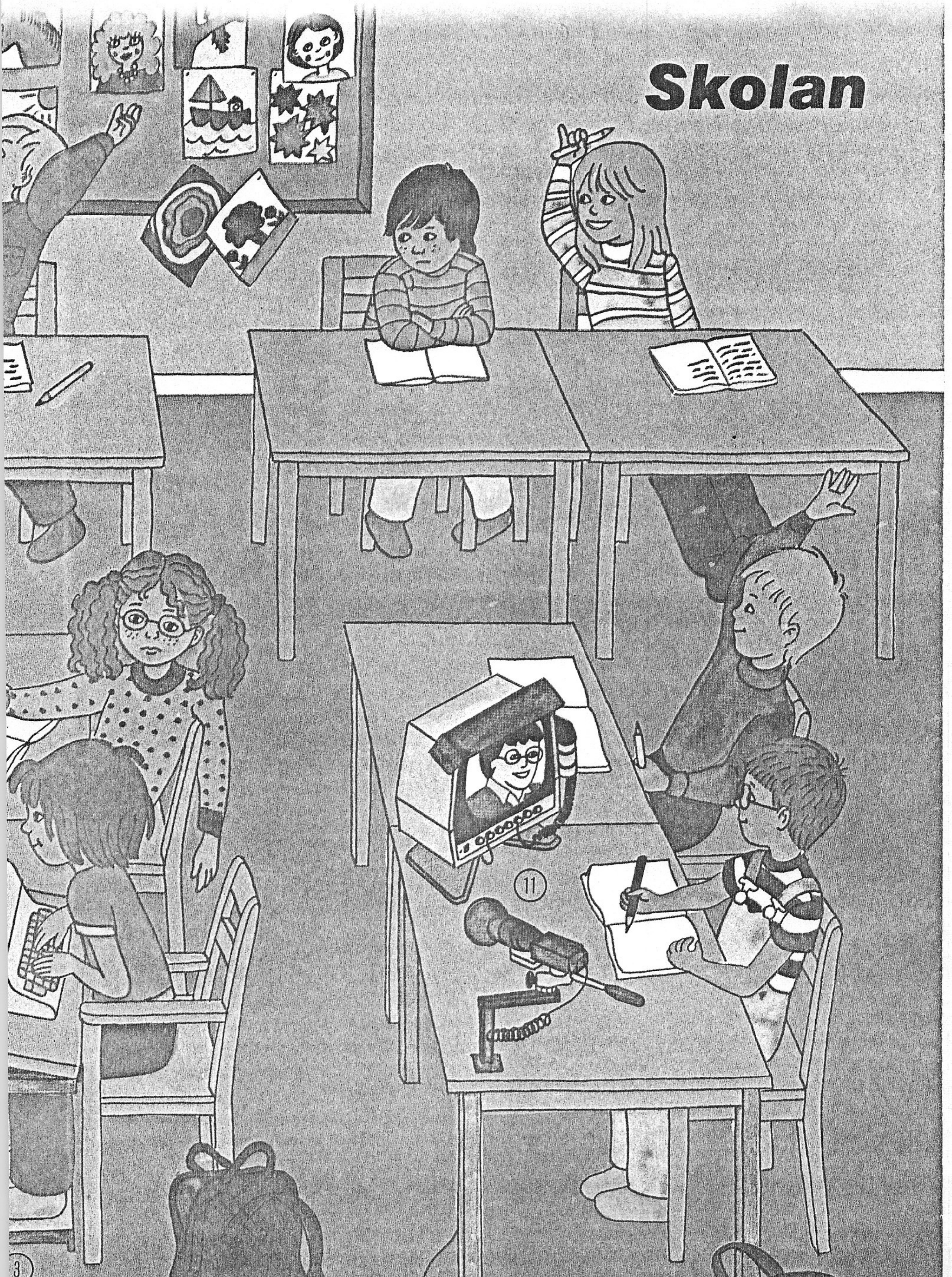

Pigge, eller "Taggen"

Anteckningar

7
SOL
9
5
6
10
8
1
2

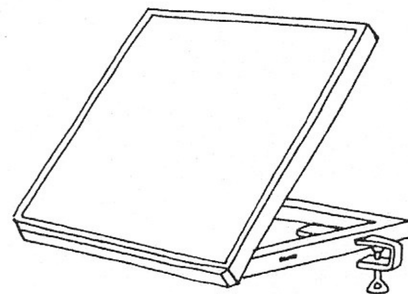
Skolan

Arbetsplatsen

I skolan är arbetsplatsens utformning i centrum för vårt intresse. Utrymmesbrist i skolan gör det ibland omöjligt att lösa vissa problem tillfredsställande. Skolor där eleverna måste byta klassrum mellan lektionerna innebär stora problem för den rörelsehindrade eleven.

Det finns en **skolbänk**[1]) som har utvecklats för att passa rörelsehindrade och som har t ex hurts i stället för bänklock samt andra detaljer som underlättar arbetssituationen. **Bord med vinklad** och/ eller **delbar skiva** och ställbar höjd är också användbara i skolan. Ibland behövs bara den vinklade skivan, som då placeras på ett vanligt bord.

IA-skiva.

Arbetsstolar av typ **Vela, Mercado och Ridastolen**[2]) är alla lämpliga skolstolar som kan ställas in efter varje elevs individuella behov och sedan ''växa med eleven''. Ridastolen skiljer sig från de övriga stolarna genom att man sitter grensle som på en sadel. Föreligger behov av **fotpall**[3]) bör den vara ställbar i höjd och vinkel.

För den som har svårt att öppna bänklocket finns en **bänklocksöppnare,** en fjädringsanordning som underlättar öppning och som håller locket kvar i öppet läge.

Vissa kommunikationshjälpmedel används ofta i undervisningssituationen. Det **elektriska skrivmaskinssystemet** är exempel på detta. Det förses med diverse anpassningar för hand-, fot-, sug- eller blåsmanövrering, eller med annan utprovad **manövreringsmetod** för barn med starkt nedsatt handfunktion[4]). **Löpande papper på rulle**[5]) underlättar mycket för den som ej kan sätta papper i maskinen. Det kan då också vara svårt att vrida valsen, vilket blir enklare med en **handledsrulle**[6]) i stället för rattarna.

Elever med nedsatt förmåga i armar och händer kan behöva **stämplar** med siffror eller bokstäver[7]), **passare** med **förstorat grepp**[8]), en **tung linjal**[9]), ett stort **radergummi**[10]) eller dylikt för att kunna klara skolarbetet lättare.

En **hållare** för kryckor kan fästas på skolbänken så att dessa inte ramlar på golvet eller blir svåra att nå då de behövs.

Används gånghjälpmedel är det besvärligt att samtidigt bära skolväskan. En **ryggsäck** kan då komma till användning i stället. Det är dessutom ett betydligt hälsosammare sätt att bära tunga bördor eller liknande för de flesta av oss.

Tips:

Bära-lätt-sele att bära skolväskan i.
Shoppingbag på hjul – ett alternativ till att bära väskan.
Hållare till tuschpennor kan enkelt tillverkas av träplatta med hål, i vilka tuschpennlocken försänks. Pennorna står upprätta, upp- och nedvända i hållaren, för att lättare kunna gripas. (Se

Teckningsschabloner med grepp och magneter.
Vippstöd till stol – glidfria fötter, nabbad gummiduk, stol och fotstöd kopplas ihop – är komplement till stolar och ökar sittsäkerheten.
Läsbord-bokstöd – ställbara i vinkel med golvstöd eller för bord.
Magnetiskt skrivunderlag samt **magnéter, armmanschett med magnet.** Håller papperet på plats.
En vanlig pennvässare kan förses med sugfot. Användbar för barn med nedsatt kraft och för barn som bara använder en hand.
Färgkritor – Mothercare – trekantiga och lätta att gripa.

För hörselskadade eller döva barn

Teleslinga och förstärkare. För att få tydligare ljud och för att utestänga buller och andra störande ljud i miljön.
Trådlös mikrofonanläggning. En mikrofon som den talande bär på sig och som är sammankopplad med en radiosändare. Barnet har en mottagare.
Portabel slingförstärkare. Med denna anläggning kan en grupp tala och lyssna såväl på varandra som på läraren.
Hörlurar. Ett annat sätt att utestänga störande ljud när barnet ser på TV eller hör på radio. När man lyssnar med hörlurar används inte hörapparat.

För synskadade eller blinda barn

De flesta hjälpmedel som används i skolan har redan nämnts i tidigare kapitel.
Detta avsnitt får därför inte ses som fullständigt utan som ett kompliment.
En **skolbänk med lutad bordsskiva** underlättar för många synskadade elever. Arbetet kommer närmare då bordsskivan lutas och störande reflexer mot skivan elimineras.
Separat bordsskiva med lutning finns också. Den kan placeras på ett vanligt bord.
Belysningen måste vara väl anpassad till elevens arbetsplats. (Belysning behandlas utförligare i kapitlet "Barnkammaren".)
Förstoringsglas kan användas på flera sätt. Det har tidigare nämnts som tillbehör till skrivmaskin, men kan också hållas i handen eller hängas om halsen.
En **passare** kan anpassas på olika sätt. Försedd med en kraftigt tecknande speedmarkerpatron och ett separat förlängningsben är den ett utmärkt synhjälpmedel.
Bandspelare används ständigt i skolan och beskrivs mer ingående i kapitlet "Kommunikation".
Specialpapper och skrivböcker finns för punktskrift, maskinskrift och handskrift och med extra kraftiga linjer för synsvaga.
Läroböckernas skrift kan förstoras upp. Detta görs emellertid i begränsad omfattning då det visar sig vara mycket kostsamt.
Ett alternativ till handskrift är användning av **stämplar,** exempelvis med det egna namnet.
I matematikundervisningen har **ABAKUS,** en sorts kulram, visat

Kartor och **jordglob** finns i reliefmönster. Det finns också möjlighet att **förstora läroböckernas text och bild.**
Läs-TV/Magnivision[11]). Denna kan användas vid läsning, skrivning, teckning och diverse annat arbete.
Man skall vara uppmärksam på att de synsvaga eleverna kan lära sig mycket på att se på bilder med denna apparat. Apparaten består av en TV-kamera som överför text och bild till en TV-skärm. Graden av förstoring kan varieras efter var och ens behov och bilden eller texten kan vara antingen svart mot vit bakgrund eller tvärtom.
Talande räknedosa och **klockor** finns också numera.

Anteckningar

Leverantörsregister (kapitelvis)

Barnkammaren

2	Dragblomman	Hagland o Hanses Design Borganäsvägen 20 S-781 00 BORLÄNGE
4	Sängskydd i tyg	Hemmagjord idé
	Sängskydd i plexiglas	Børnehjelpemiddler A 2.4/24 (Informationspärm med lösblad – Ergoterapeut Karen Rygaard Socialstyrelsen, Kristineberg 6 Box 2555, DK-2100 København Ø)
5	Lyftanordning till säng	AB Bedco Box 7027 S-811 07 SANDVIKEN
6	Corner seat	Rehab Konsult AB Box 8110 S-163 08 SPÅNGA
7	Skumgummifåtölj	Specialplast Odengatan 82 S-113 22 STOCKHOLM
8	Bräcke Östergård-stol	Hea Rehab AB Box 55077 S-400 53 GÖTEBORG
9	Höj- och sänkbart bord	Hea Rehab AB
10	Fotpall	IDC AB Box 171 S-351 04 VÄXJÖ
11	Anslagstavla	Öppna handeln
12	Hästen	Hemmagjord idé
13	Lekloket	Hea Rehab AB
14	Fortunaspelet	Hemmagjord idé
15	Ringboken	Idé Sentralinstituttet for Cerebral Parese Bergsallén 21 N-OSLO 8 Norge
16	Pennstället	Idé från Sentralinstituttet for Cerebral Parese, Norge

Tips

-	Hängmatta	Öppna handeln
-	Svängbart läsbord	Børnehjelpemiddler A 2.4/26
-	Sängklotsar	Rehab Konsult AB

Badrummet — toaletten

1	Duschbord'	Rehab Konsult AB
2	Badkarsinsats	Rehab Konsult AB
3	Lyftanordning	AB Akema Box 17017 S-161 17 BROMMA
-	Badstol	LIC S-171 83 SOLNA
-	Cyklopöga	Öppna handeln
-	Schamponeringsskärm	Öppna handeln
-	Badkarsstöd	Omeco AB Danarövägen 16 B S-182 36 DANDERYD
4	Engreppsblandare	Öppna handeln
-	Termostatblandare	Öppna handeln
5	Elektrisk tandborste	Öppna handeln

Tips

-	Tvålpåse	Hemmagjord idé
6	Tvättlappsvante	Hemmagjord idé
-	Skumbad	Öppna handeln
7	Badklots	Öppna handeln
8	Badhandduk Poncho	Hemmagjord idé
9	Specialanpassad pottstol	ITM Ryglevägen 4 S-216 22 MALMÖ
10	Toalettstolsinsats	Hea Rehab AB

13 Signalanordning	Öppna handeln
- Våg med punktskrift	DBF försäljnings AB Sandsborgsv 5 S-122 33 Enskede
- Antihalkmaterial	Hea Rehab AB
- Hörlurar	Öppna handeln
- Väcknings-anordning Vibrator	Gewa Rehab teknik AB Box 3059 S-161 03 Bromma
- Nallebjörn	
- Ljus-indikator – Gewa rakt	Gewa Rehab teknik AB
- Klockur med punktmarkering	DBF försäljnings AB

Kläder — Av- och påklädning

Mönster och idéer kring kläderna är framför allt tagna ur boken "Sitt och Stå". Den kan beställas från Riksförbundet för rörelsehindrade barn och ungdomar. (Se litteraturförteckningen).

- Elastiska skoband - Fixlock	AB Fixfabriken Bruksgatan 17 414 51 Göteborg
- Namnlappar	Vävnamn – Snabbtjänst Box 4075, 431 04 MÖLNDAL
10 Påklädnings-krokar	Idé från Chailey Heritage, Chailey Lewes, England
11 Påklädnings-krok, väggfast	Hemmagjord idé
- Strump-pådragare	RFSU Rehab Box 17006 S-104 62 STOCKHOLM 17

Tips

– Regncape till barnvagn	AB Akema

Köket — Matplatsen

1 TrippTrappstolen	AB Akema
2 Extra bordsskiva	Hemmagjord idé
3 Antihalkunder-lägg	Hea Rehab AB
4 Tallrik med hög kant	RFSU Rehab
5 Mugg med utskuren bakkant	Idé ur Nancie Finnies bok "Handling the Cerebral Palsied child at Home"
6 Handtag i bordet	Børnehjelpemiddler A 2.5/5
7 Sked med tjockt handtag	Rehab Konsult AB
- Roterande tallrik	Ortopaedisk Hospital, Köpenhamn + ITM, Malmö
8 Enhandsbak-kavel - Brödkavel	LIC
9 Burköppnare	LIC
10 Gustavsbergs-kniven	RFSU Rehab
11 Osthyvel	RFSU Rehab
- Kranöppnare	LIC samt Rehab Konsult AB

Tips

- Pet-emot-kant	Rehab Konsult AB
12 Mjölkpaket-öppnare	Öppna handeln samt Pileprodukter Box 3053 S-220 03 LUND
- Antihalkduk	Hea Rehab
- Gustavsberg skärhjälp	Öppna handeln
- Våg, tidur m.m. med punktskrift	DBF:s Försäljnings AB
- Lökhållare	Öppna handeln

Lek och hobby

Lek och spel

1 Svajhängrik	Bertil Eriksson Pl 5581 Holmen S-761 00 NORRTÄLJE
2 Dockspisen, dockskåpet	Hemmagjord idé
3 Utklädnings-kläder "Den gömda skatten"	Hagland o Hanses Design
4 Specialtärning	Børnehjelpemiddler A 2.7/7
5 Magnetiska spel	Børnehjelpemiddler A 2.7/7
6 Manöverkontakt till elektriskt tåg	Gewa Rehabteknik AB

Hobby

7 Skeppsmuggen	Hea Rehab AB
8 Trubbig barnsax	Rehab Konsult AB
9 Tygsax med handtag	Børnehjelpemiddler nr A 2.7/4

10	Bordssax med helhands-grepp	Hemmagjord idé
-	Vänstersax	Öppna handeln
11	Höj- och sänkbar hyvelbänk	AB Akema
12	Håltavla	Hemmagjord idé
13	Syram för enhands-manövrering	Folkeskolans materiallaboratorium Bethansagade 2 B DK-7400 HERNING Danmark
-	Nålpåträdare	Børnehjelpemiddler
-	Symaskiner anpassade för rörelse-hindrade	Husqvarna

Musikinstrument

14	Maracas	Folkeskolens Materiallaboratorium
15	Hållare för trummor	Materiallaboratorium
16	Trumpinnar med specialhandgrepp	Materiallaboratorium
17	Elektroniskt piano "Touch a Tone"	Gewa Rehabteknik AB
18	Musikbåten	Hagland o Hanses Design

Tips

-	Schablonpensel	Esselte Studium AB S-171 76 SOLNA
-	Resårnål	Harald Löfberg AB Box 744 S-101 30 STOCKHOLM
-	Undervisnings-nål	Harald Löfberg AB
-	Hållare till kamera	Børnehjelpemiddler A 2.7/12
-	Kettelringe	Børnehjelpemiddler E 3/4
-	Leksaksbåge	Børnehjelpemiddler E 3/5
19	Hopprep med specialhandtag	Hemmagjord idé
-	ADL-tält	Hemmagjord idé
-	Tunga djur	Hemmagjord idé
-	Bord för vatten-lek	Esselte Studium AB
-	Magnetiska spelkort, korthållare	Børnehjelpemiddler A 2.7/14
-	Dominospel	Børnehjelpemiddler A 2.7/15
-	Manöver-kontakter, anpassade	Gewa Rehabteknik AB
-	Docka med hörapparat	Charlotte Weibull Box 43 230 47 ÅKARP
-	Bollar	Hagalund och Hanses Design
-	Ryska dockan	Öppna handeln
-	Hammar mosaik	Folkeskolens Materiallaboratorium
-	Lottospel	Folkeskolens Materiallaboratorium
-	Tolvkantig tärning	Folkeskolens Materiallaboratorium
-	Tecknings-platta	Vestmannaprodukter Truckvägen 2 S-773 00 Fagersta
-	Självpå-trädande nål nål på tråden	Harald Löfberg
-	Symaskin för synskadade	Husqvarna
-	Noter i punktskrift	Vestmannaprodukter

Transporter

1	Sulkyvagnar	AB Akema LIC
2	Rullstolar	Siemens Elema AB S-171 95 SOLNA
3	Rullstolshandtag	Hea Rehab AB
24	Go-cart	Elektronikservice Bengt Nilsson AB Tofta S-280 20 BJÄRNUM
-	Specialbilstolar	LIC
5	Vridbar sits	Børnehjelpemiddler D 1.7/1
-	Hopfällbar ramp	Handikappsrampen Box 622 131 32 NACKA

Tips

-	Baby buggy vagn	Rehab Konsult AB
6	Regncape – åkpåsar	AB Akema

- Gullstol	Hea Rehab AB
- Bagage-utrymme	Børnehjelpemiddler D 1.7/3
- Tandemcyckel	Öppna handeln
- Specialkompass	DBF Försäljnings AB
- Reliefkarta	Västmannaprodukter
- Kikare	Öppna handeln

Utelek — Sport och friluftsliv

Vinter

1 Snow-racer	Öppna handeln

Sommar

2 Charlottastolen	LIC
3 Sandlådebord	Esselte Studium AB
4 Gunga	Hemmagjord idé
5 Alpha cykeln	Informationstryck AB Fredenvägen 15 S-184 00 ÅKERSBERGA
- Stödhjul	LIC samt ITM i Malmö
6 Cykelkärra Mini Maxi	Riboverken AB Box 2047 S-421 02 VÄSTRA FRÖLUNDA
7 Reyma badmössan	LIC
- Special-simbyxor, t ex Aqua sport	Poseidon Industri AB Norra Gunnemogatan 30 400 60 GÖTEBORG
8 Aktiva rullstolar	Brio Rehab 283 00 OSBY
9 Specialstols-kassett till segelbåt	Livskvalitet Hlo AB Box 14 S-440 06 GRÅBO

Tips

- Rullstols-skidor	Siemens Elema
10 Skrinda	Hemmagjord idé
- Badkrage	LIC
- Ridhjälm	Öppna handeln
- Ljudfyr	DBF:s Försäljnings AB
- Specialkompass	DBF:s Försäljnings AB

Tillgänglighet

Barnsäkerhet

1 Ugnslucke-galler	AKTA-butiken Fleminggatan 34
2 Lådregel	AKTA-butiken
3 Möbelankare	AKTA-butiken
4 Säkerhetsan-ordning till fönster	AKTA-butiken
5 Melitta tratt	AKTA-butiken
6 Cykelhjälm	AKTA-butiken
7 Cykelbarn-stolar, AKTA-	AKTA-butiken
REX-	Öppna handeln
8 Bilbarnstolar	AKTA-butiken samt andra butiker

Bostadsanpassning

- Termostat-blandare	Thermoscan Värme AB Box 4030 S-203 11 MALMÖ 4
- Enhands-manövrerade spakvred	FM Mattson AB Box 303 S-792 01 MORA
- Automatisk dörröppnare	Gewa Rehabteknik AB

Tips

- Trappgrind	AKTA-butiken
10 Fotpall som inte välter	AKTA-butiken
- Bilbälteskudde	AKTA-butiken
- Räddnings-västar	AKTA-butiken
- Badkarsmatta	AKTA-butiken
- Barnbärstol	AKTA-butiken
- Bärsele	AKTA-butiken
- Ledfyrar	DBF Försäljnings AB

Kommunikation

- Förstärkta dörr- och tele-fonsignaler	Televerket Handikapputrustningar Marknadssektionen S-123 86 FARSTA
- Optisk indikering	Televerket
1 Högtalande telefon	Televerket
- Canon Communicator	Canon Svenska Försäljnings AB Box 2084 S-127 02 SKÄRHOLMEN

2 Birgittarullen	Gunnar Karlström Barkspadevägen 18 S-752 47 UPPSALA
3 Ögonpeknings-ram	Gewa Rehabteknik AB
5 Tangentbord med TV-skärm	Öppna handeln
- Elektrisk bladvändare	Gewa Rehabteknik AB
6 Realstolen	Mercado Rehab AB Box 16348 S-103 26 STOCKHOLM
- Blissymboler	RPH-RH Göteborg Bräcke Östergård S-417 22 GÖTEBORG

Tips

- Pannlampa	Sven Nygren Långgatan 135 S-582 67 LINKÖPING samt Gewa Rehab teknik AB
- Koncepthållare	Jac Jacobsén AB Kråketorpsgatan 10 A S-431 33 MÖLNDAL
- Stämplar	Göteborgs Stämpelfabrik Norra Ågatan 10 S-416 64 GÖTEBORG
- Magnetbok-stäver	Terab Utveckling AB Box 169 S-437 00 LINDOME
- Telefonlurs-hållare	Gewa Rehabteknik AB
- Telefonlurs-förstärkare	Televerket
- TV-aid	AB Transistor Unoton AB AB Widex
- Talböcker	Vestmannaprodukter
- Kassettband-spelare	Öppna handeln
- Skrivmaskin	Facit. Öppna handeln
- Lupp	Öppna handeln
- Optacon Läshjälpmedel	DBF:s Försäljnings AB Sandbergsvägen 5 122 33 ENSKEDE
- Skriv och rutpapper med förstärkta linjer	Esselte Läromedels AB Sundbybergsvägen 1 171 76 SOLNA

Hantering

1 Velastolen	LIC
2 Fotpall	Gustavsöner Box 9029 S-151 09 SÖDERTÄLJE
3 Greppfast-material	Hea Rehab AB
4 Formbara handtag	Rehab Konsult AB
- Handtag för tvåhandsgrepp	Hemmagjord idé
- Fästanordning – skruvstycke	Öppna handeln
- Handtag i bordet	Børnehjelpemiddler A 2.5/5
- Stora rattar, vred	RFSU Rehab
- Fäste för ätverktyg	Rehab Konsult AB
- Hand-armskena	Børnehjelpemiddler A 2.5/7 samt Folkeskolens Materiallaboratorium
5 Pennhållare	RPH-RH
- Radergummi-hållare	Pappershandeln
6 Krithållare	Hemmagjord idé
7 Fixaturer – tyngder	RPH-RH
8 Skruvtving i specialut-förande	Folkeskolens Materiallaboratorium
- Pappers-klämmor	Bokhandel/pappershandel
- Kryckhållare	Folkeskolens Materiallaboratorium
- Pannpinne	Gewa Rehabteknik AB
- Hakpinne	Bräcke Östergård Ortopedverkstaden S-417 22 GÖTEBORG
9 Munpinne	Telmia Gyldenløvegade 4 DK-1369 KØBENHAVN K Danmark
10 Vipp-, hak-, sug- och blåsreglage	Gewa Rehabteknik AB

Tips

- Triangelgrepp	Hodab Box 30 S-190 30 SIGTUNA
- Specialskruv-mejsel	Folkeskolens Materiallaboratorium
11 Pennvässare på sugfot	Hemmagjord idé
- Universal-greppet Taggen	Rehab Konsult AB och RFSU Rehab
- Pappersklämma	Børnehjelpemiddler D 1.2/4

Skolan

1 Skolbänk	Skol-Luna AB S-441 01 ALINGSÅS
- Bord med vinkelfällbar skiva	Rehab Konsult AB samt AB Akema
- IA-skivan	Skol-Luna AB
2 Ridastolen	AKTA-butiken
3 Fotpall	Curt Enström AB Box 45 S-163 21 SPÅNGA
4 Hand-, fot-, sug- och blåskontakt	Gewa Rehabteknik AB AB Akema
5 Löpande papper	Gewa Rehabteknik AB
6 Handledsrulle	Folkeskolens Materiallaboratorium
7 Stämplar	Göteborgs Stämpelfabrik Norra Ågatan 10 S-416 64 GÖTEBORG
8 Passare med förstorat grepp	Børnehjelpemiddler B 4/2
9 Tung linjal	Pepro Pl 358 S-420 14 SÄVE
10 Stort radergummi	Pappershandeln
- Hållare för kryckor	Folkeskolens Materiallaboratorium

Tips

- Bära-lätt-sele	Rehab Konsult AB
- Shoppingbag på hjul	Öppna handeln
- Hållare till tuschpennor	Børnehjelpemiddler A 2.7/3
- Tecknings-schabloner	Folkeskolens Materiallaboratorium
- Vippstöd	Hea Rehab AB
- Läsbord	Hea Rehab AB
- Magnetiskt skrivunderlag	Terab Utveckling AB Box 169 S-437 00 LINDOME
- Teleslinga	Hörcentral
- Trådlös mikro-fonanläggning	Hörcentral
- Portabel slingförstärkare	Hörcentral
- Skolbänk med lutad skiva	Skol-Luna AB
- Förstoringsglas	Öppna handeln
- Passare	Öppna handeln
- Bandspelare	Öppna handeln
- Specialpapper	Esselte Läromedels AB
- Abacus	DBF:s Försäljnings AB
- Karta och jordglob i relief	Vestmannaprodukter
- Läs-TV-Magnivision	Elektron Optik Växjö
- Talande räknedosor	Panasonic. Öppna handeln m.fl.

Litteratur om hjälpmedel för handikappade barn

1 Handikappade barn och deras hjälpmedel (Avd för handikappforskning vid Göteborgs universitet, Stockholmsavd. 1979)

2 Hjälpmedel för rörelsehindrade barn (Handikappinstitutets produktinformation nr 17:1978)

3 Hörseltekniska hjälpmedel (Handikappinstitutets produktinformation nr 0111:1980)

4 Vad betyder självständig förflyttning för barns utveckling? (Handikappforskningsgruppen, barnkliniken, Karolinska institutet. 1980)

5 Sitt och stå – Mönster till kläder för barn och ungdomar med rörelsehinder baserade på en undersökning av de ryggmärgsbråcksskadades speciella klädproblem (RBU, ABF, KF. 1980)

6 Kläder och handikapp. (STU:s konsumenttekniska forskningsgrupp – Ergonomi Design Gruppen. STU-information nr 173:1980)

7 Arbetsterapi för barn och ungdomar med rörelsehinder (Monika Persson, RPH-RH Bräcke Östergård. 1978)

8 Behandling av rörelsehindrade förskolebarn (Ingrid Hjort, Barbro Lundin, RPH-RH Bräcke Östergård. 1977)

9 Att skriva – med penna, med skrivmaskin, med andra hjälpmedel (Monika Persson, RPH-RH Bräcke Östergård. 1977)

10 Förflyttningshjälpmedel för rörelsehindrade barn (Handikappinstitutet. Rapport – specialnummer. 1977)

11 Information om rehabilitering nr 6/7 1979 (Handikappinstitutet)

12 Information om rehabilitering nr 8 1978 (Handikappinstitutet)

13 Läromedel för rörelsehindrade (RPH-RH Bräcke Östergård. 1968)

14 Textilslöjd för rörelsehindrade elever, Trä – Metallslöjd för rörelsehindrade elever, Gymnastik för rörelsehindrade elever (RPH-RH Bräcke Östergård. 1980)

Broschyrer från Boligudvalget for bevægelsehæmmede. Gl.Mont 12, DK-1117 København K.
Tlf. (01) 13 72 04.

Broschyrer och Socialstyrelsens Hjælpemiddelinformation (løsbladssystem) fra Komiteen for Sundhedsoplysning, Østerbrogade 115, DK-2100 København Ø.
Tlf. (01) 29 53 00.

Information til blinde og svagsynede (løsbladssystem). Materialelaboratoriet, Refsnæsskolen, Kystvejen, DK-4400 Kalundborg.
Tlf. (03) 51 33 00.

Undervisningsmaterialer og andre hjælpemidler (løsbladssystem). Folkeskolens Materialelaboratorium, Østre Kirkevej 4, DK-7400 Herning.
Tlf. (07) 22 03 35.

Synshemmede barn og unge Håndbok. Assistanse. Foreningen for synshemmede barns sak. Hovseterveier 20, Oslo 7.

"Ju mer vi gör tillsammans" är en idéskrift om hjälpmedel för handikappade barn. Den kan tjäna som introduktion för bl a föräldrar, ordinatörer och andra som kommer i kontakt med barnhabilitering.

Skriften distribueras i följande av handikappinstitutets abonnemang:
Tal
Hör
Syn
Total

Handikappinstitutet

Handikappinstitutet är samhällets centrala organ för hjälpmedelsverksamheten. Institutet arbetar med utredning, forskning och utveckling, provning, information och utbildning om tekniska hjälpmedel samt byggnads- och samhällsplanering för människor med olika funktionsnedsättningar. Institutet handikappanpassar fordon samt tillverkar aggregat till bilar för bilförare med vissa handikapp.
Institutet finansieras av staten och landstingsförbundet.

Trycksaker

Handikappinstitutet ger ut hjälpmedelsförteckningen. Den upptar de hjälpmedel som institutet rekommenderar landstingen att lämna ut som kostnadsfria hjälpmedel.

Institutets tidskrift Information om Rehabilitering innehåller aktuell information och debatt inom handikappområdet. Övriga trycksaker ger bl a information om de hjälpmedel som rekommenderas av institutet.

NORDISKA NÄMNDEN FÖR HANDIKAPPFRÅGOR
Box 303, 161 26 Bromma

Handikappinstitutet
Box 303, 161 26 Bromma

